

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

**Извештај на независниот ревизор и
Финансиски извештаи изготвени во согласност со
Меѓународните стандарди за финансиско известување
за годината што завршува
на 31 декември 2018 година**

Содржина

	Страна
Извештај на независниот ревизор	1-2
Биланс на успех	4
Извештај за сеопфатната добивка	4
Извештај за финансиската состојба	5-6
Извештај за промените во капиталот	7
Извештај за паричните текови	8
Белешки кон финансиските извештаи	9-77

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Советот на Народна банка на Република Северна Македонија

Мислење

Извршивме ревизија на финансиските извештаи на Народна банка на Република Северна Македонија („Народна банка“), кои се состојат од извештајот за финансиската состојба на 31 декември 2018 година, како и билансот на успех и извештајот за сеопфатна добивка, извештајот за промените во капиталот и извештајот за паричните текови за годината што тогаш завршува и белешките кон финансиските извештаи, вклучувајќи и преглед на значајните сметководствени политики.

Според наше мислење, приложените финансиски извештаи ја прикажуваат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Народна банка на Република Северна Македонија на 31 декември 2018 година, како и резултатите од работењето и паричните текови за годината што тогаш завршува во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување.

Основи за мислење

Ревизијата ја извршивме во согласност со Меѓународните стандарди за ревизија („МСР“). Нашите одговорности според наведените стандарди се опишани во делот *Одговорност на ревизорот за ревизијата на Финансиските извештаи* од нашиот извештај. Ние сме независни од Народната банка согласно *Кодексот на етика за професионални сметководители* објавен од страна на Одборот за меѓународни стандарди за етика за сметководители (*Кодекс на ОМСС*) и етичките барања кои се релевантни за ревизија на финансиски извештаи во Република Северна Македонија и ги исполниме сите останати етички одговорности во согласност со овие барања.

Веруваме дека ревизорските докази кои ги имаме собрано се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето мислење.

Одговорност на стратешкото раководство и Советот на Народната банка за финансиските извештаи

Стратешкото раководство е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување, како и за интерната контрола која стратешкото раководство ја смета за неопходна за подготвување на финансиските извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Во подготвувањето на финансиските извештаи, стратешкото раководство е одговорно за проценка на способноста на Народната банка да продолжи да работи според принципот на континуитет, обелоденувајќи, доколку е потребно, прашања поврзани со принципот на континуитет и примената на принципот на континуитет како сметководствена основа.

Советот на Народната банка е одговорен за надгледување на процесот на финансиското известување на Народна банка.

(продолжува)

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Советот на Народна банка на Република Северна Македонија (продолжение)

Одговорност на ревизорот за ревизијата на финансиските извештаи

Нашите цели се да стекнеме разумно уверување дека финансиските извештаи како целина не содржат материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка, и да издадеме ревизорски извештај што го вклучува нашето мислење. Разумното уверување е високо ниво на уверување, меѓутоа не претставува гаранција дека ревизијата извршена во согласност со МСР секогаш ќе открие материјално погрешно прикажување кога истото постои. Погрешните прикажувања може да произлезат како резултат на измама или грешка и се смета дека се материјални доколку, поединечно или кумулативно, разумно би се очекувало да влијаат на деловните одлуки на корисниците донесени врз основа на овие финансиски извештаи.

Како дел од ревизијата во согласност со МСР, применуваме професионално расудување и одржуваме професионален скептицизам во текот на ревизијата. Исто така:

- Ги идентификуваме и проценуваме ризиците од материјално погрешно прикажување во финансиските извештаи, без разлика дали се резултат на измама или грешка, дизајнираме и извршуваме ревизорски процедури кои одговараат на тие ризици и собираме ревизорски докази кои се доволни и соодветни да обезбедиме основа за нашето ревизорско мислење. Ризикот од неоткривање на материјално погрешно прикажување како резултат на измама е повисок од ризикот како резултат на грешка, поради тоа што измамата може да вклучува заговор, фалсификување, намерни пропусти, лажни прикажувања или заобиколување на интерните контроли.
- Стекнуваме разбирање за интерните контроли кои се значајни за ревизијата со цел да дизајнираме ревизорски процедури соодветни на околностите, но не и со цел за изразување мислење за ефективност на интерните контроли на Народна банка.
- Ја оценуваме соодветноста на користените сметководствени политики и разумноста на сметководствените проценки и поврзаните обелоденувања направени од страна на стратешкото раководство.
- Донесуваме заклучок за соодветноста на применетиот принцип на континуитет како сметководствена основа од страна на стратешкото раководство, и врз основа на собраните ревизорски докази дали постои материјална неизвесност поврзана со настани или околности кои би можеле да предизвикаат значаен сомнеж во способноста на Народна банка да продолжи да работи според принципот на континуитет. Доколку заклучиме дека постои материјална неизвесност, тогаш е потребно да обрнеме внимание во нашиот ревизорски извештај на соодветните обелоденувања во финансиските извештаи или доколку таквите обелоденувања се неадекватни, да го модифицираме нашето ревизорско мислење. Нашите заклучоци се засновани на ревизорски докази собрани до датумот на нашиот ревизорски извештај. Меѓутоа, идни настани или околности може да предизвикаат Народната банка да престане да работи според принципот на континуитет.
- Ја оценуваме севкупната презентација, структура и содржина на финансиските извештаи, вклучувајќи ги обелоденувањата, како и дали финансиските извештаи ги претставуваат основните трансакции и настани на начин на кој се постигнува објективна презентација.

Го известивме Советот на Народната банка, меѓу другото, и за планираниот обем и временскиот распоред на ревизијата и за значајните наоди од ревизијата, вклучувајќи ги евентуалните значајни недостатоци во интерната контрола кои сме ги идентификувале во текот на ревизијата.

Дилоит ДОО Скопје
Бул. Партизански одреди бр. 15А, Скопје

4 март 2019 година

ОПШТИ ПОДАТОЦИ

Членови на Советот на Народната банка на Република Северна Македонија

Анита Ангеловска-Бежоска, гувернер (од 22 мај 2018 година)
Димитар Богов, гувернер (до 21 мај 2018 година)
Фадил Бајрами, вицегувернер
Емилија Нацевска, вицегувернер (од 18 октомври 2018 година)
Ана Митреска, вицегувернер (од 18 октомври 2018 година)
Маја Кадиевска Војновиќ, вицегувернер (до 13 јули 2018 година)
Анита Ангеловска-Бежоска, вицегувернер (до 21 мај 2018 година)
Александар Стојков, неизвршен член
Методиј Хаџи Васков, неизвршен член
Михаил Петковски, неизвршен член
Лиман Куртиши, неизвршен член
Синиша Наумоски, неизвршен член (од 24 октомври 2018 година)

Седиште

бул. „Кузман Јосифовски-Питу“, број 1
1000, Скопје

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2018***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***БИЛАНС НА УСПЕХ**

	Белешка	2018	2017
Приходи од камати		285.651	324.162
Расходи за камати		(799.226)	(947.981)
Ефекти од негативна камата		(21.496)	(13.908)
Нето-расходи за камати	5	(535.071)	(637.727)
Приходи од провизии		308.039	292.360
Расходи за провизии		(40.389)	(35.435)
Нето-приходи од провизии	6	267.650	256.925
Нето нереализирани курсни и ценовни промени	7	561.348	(6.701.591)
Нето-расходи/приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти	8	(491.036)	184.564
Нето реализирани курсни и ценовни промени	9	488.539	412.096
Приходи од дивиденди	10	7.511	9.761
Останати приходи	11	25.254	23.961
Расходи за вработените	12	(433.044)	(420.801)
Депрецијација и амортизација	27,28	(70.269)	(73.064)
Останати расходи	13	(238.215)	(227.215)
Исправка на вредност и оштетување	14	4.582	(28.130)
Нето-загуба за годината		(412.751)	(7.201.221)

ИЗВЕШТАЈ ЗА СЕОФАТНАТА ДОБИВКА

	2018	2017
Нето-загуба за годината од билансот на успех	(412.751)	(7.201.221)
Останата сеофатна добивка		
- Добивки од примени книги донации – библиотечен фонд	255	612
Вкупно останата сеофатна добивка за годината	255	612
Вкупна сеофатна загуба за годината	(412.496)	(7.200.609)

Белешките од страницата 9 до страницата 77 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2018***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА**

СРЕДСТВА	Белешка	31 декември	
		2018	2017
Ефективни странски пари	15	132.874	216.605
Депозити во странска валута	16	23.825.660	22.321.596
Странски хартии од вредност	17	136.944.576	106.187.422
Дериватни инструменти	18	-	-
Злато	19	15.246.957	14.723.366
Специјални права на влечење	20	217.871	253.633
Побарувања од државата за односите со ММФ	21	4.899.081	4.804.671
Хартии од вредност на државата	22	1.000.024	969.662
Побарувања од државата		5.899.105	5.774.333
Членство кај ММФ	23	10.279.290	10.890.647
Кредити дадени на банките	24	15.912	15.912
Други побарувања	25	-	-
Побарувања од банките		15.912	15.912
Нетековни средства коишто се чуваат за продажба и група за отуѓување	26	-	-
Недвижности и опрема	27	913.919	812.825
Нематеријални средства	28	29.921	37.720
Ковани пари од благородни метали	29	4.426	4.825
Побарувања од работењето	30	43.229	35.606
Останати средства	31	316.395	344.780
Вкупно средства		193.870.135	161.619.270

Белешките од страницата 9 до страницата 77 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2018***(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)***ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА (продолжува)**

ОБВРСКИ И КАПИТАЛ	Белешка	31 декември	
		2018	2017
Готови пари во оптек	32	39.835.161	36.215.863
Депозити на банки	33	43.200.539	32.840.951
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари	34	15.649.050	14.094.499
Благајнички записи на Народната банка	35	24.972.267	24.977.473
Денарски депозити на државата	36	22.283.839	16.352.067
Девизни депозити на државата	37	19.897.777	7.982.657
Депозити на државата		42.181.616	24.334.724
Ограничени депозити	38	258.021	1.875.226
Обврски врз основа на алокација на СПВ - во име и за сметка на државата	39a	4.899.081	4.804.671
Обврски врз основа на членство и депозити	396	10.279.290	10.890.647
Обврски кон ММФ	39	15.178.371	15.695.318
Останати депозити	40	2.073.406	604.389
Други обврски	41	209.464	200.657
Останати обврски	42	368.754	396.591
Останати обврски		578.218	597.248
Вкупно обврски		183.926.649	151.235.691
Капитал		1.289.789	1.289.789
Општи резерви		1.316.002	1.311.586
Специјални резерви		550.114	481.426
Ревалоризациони резерви		6.787.581	7.300.778
Вкупно капитал и резерви	43	9.943.486	10.383.579
Вкупно обврски и капитал		193.870.135	161.619.270

Белешките од страницата 9 до страницата 77 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2018

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНЕТЕ ВО КАПИТАЛОТ								
	Белешка	Капитал	Општи резерви	Специјални резерви *	Ревалоризациони резерви**	Ревалоризација на уметничките дела и библиотечниот фонд	Акумулирана добивка/загуба	Вкупно капитал и резерви
Состојба на 1 јануари 2017 година		1.289.789	1.309.305	445.956	14.548.988	3.071	-	17.597.109
Загуба за годината		-	-	-	-	-	(7.201.221)	(7.201.221)
Добивка од примени книги, донации - библиотечен фонд		-	-	-	-	612	-	612
Вкупно сеопфатна загуба за 2017 година		-	-	-	-	612	(7.201.221)	(7.200.609)
Нето неререализирани негативни курсни и ценовни промени на златото	43	-	-	-	(330.298)	-	330.298	-
Нето неререализирани негативни курсни разлики	43	-	-	-	(6.371.293)	-	6.371.293	-
Нето неререализирани позитивни ценовни промени за ХВ и дериватни финансиски инструменти	43	-	-	-	12.251	-	(12.251)	-
Нето неререализирани негативни ценовни промени за ХВ кои се покриваат од ревалоризациони резерви	43	-	-	-	(3.021)	-	3.021	-
Реализирани курсни и ценовни промени од злато	43	-	-	-	(445.662)	-	445.662	-
Реализирани ценовни промени за ХВ и дериватни финансиски инструменти	43	-	-	-	(113.870)	-	113.870	-
Распределба во општите резерви		-	2.281	-	-	-	(2.281)	-
Распределба во специјалните резерви со посебна намена		-	-	35.470	-	-	(35.470)	-
Распределба во Буџетот на Република Северна Македонија		-	-	-	-	-	(12.921)	(12.921)
Состојба на 31 декември 2017 година		1.289.789	1.311.586	481.426	7.297.095	3.683	-	10.383.579
Ефекти од примената на МСФИ 9 на 1 јануари 2018		-	-	-	-	-	(2.575)	(2.575)
Состојба на 1 јануари 2018		1.289.789	1.311.586	481.426	7.297.095	3.683	(2.575)	10.381.004
Загуба за годината		-	-	-	-	-	(412.751)	(412.751)
Добивка од примени книги, донации - библиотечниот фонд		-	-	-	-	255	-	255
Вкупно сеопфатна загуба за 2018 година		-	-	-	-	255	(412.751)	(412.496)
Нето неререализирани позитивни курсни и ценовни промени на златото	43	-	-	-	528.432	-	(528.432)	-
Нето неререализирани позитивни курсни разлики	43	-	-	-	32.916	-	(32.916)	-
Нето неререализирани позитивни ценовни промени за ХВ и дериватни финансиски инструменти	43	-	-	-	87.631	-	(87.631)	-
Нето неререализирани негативни ценовни промени за ХВ кои се покриваат од ревалоризациони резерви	43	-	-	-	(332)	-	332	-
Реализирани курсни и ценовни промени од злато	43	-	-	-	(1.151.236)	-	1.151.236	-
Реализирани ценовни промени за ХВ и финансиски дериватни инструменти	43	-	-	-	(10.863)	-	10.863	-
Распределба во општите резерви		-	4.416	-	-	-	(4.416)	-
Распределба во специјалните резерви со посебна намена		-	-	68.688	-	-	(68.688)	-
Распределба во Буџетот на Република Северна Македонија		-	-	-	-	-	(25.022)	(25.022)
Состојба на 31 декември 2018 година		1.289.789	1.316.002	550.114	6.783.643	3.938	-	9.943.486

* Дефинирани како сметки за специјални резерви во Законот за Народната банка на Република Македонија.

**Дефинирани како сметки на ревалоризациони резерви во Законот за Народната банка на Република Македонија.

Белешките од страницата 9 до страницата 77 се составен дел од овие финансиски извештаи

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Финансиски извештаи за годината завршена на 31 декември 2018

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИТЕ ТЕКОВИ			
	Белешка	2018	2017
Парични текови од оперативни активности			
(Загуба) за годината		(412.751)	(7.201.221)
Коригиран за:			
Приходите од камати	5	(285.651)	(324.162)
Расходите од камати	5	799.226	947.981
Ефекти од негативна камата	5	21.496	13.908
Нето нереализирани курсни и ценовни промени од злато		(511.826)	249.864
Нето приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти		(113.890)	(145.661)
Приходи од дивиденди		(7.511)	(9.761)
Исправка на вредност и оштетување		(4.582)	28.130
Депрецијација и амортизација	27, 28	70.269	73.064
Парични текови од оперативни активности, пред промените во оперативните средства и обврски		(445.220)	(6.367.858)
Орочени депозити над 90 дена		(4.612.125)	1.229.710
Злато		(11.688)	(19.219)
Странски хартии од вредност		(30.718.088)	23.197.058
Останати средства		34.623	(89.594)
Готови пари во оптек		3.619.298	1.785.822
Депозити на банките		10.362.577	(2.837.170)
Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари		1.554.551	(5.769)
Депозити на државата вклучувајќи ограничени и други депозити		17.699.221	(10.508.771)
Останати обврски		(33.706)	(93.237)
Примени камати		317.247	361.856
Платени камати		(825.778)	(1.028.161)
Примена дивиденда		7.511	9.761
Нето парични текови од/за оперативни активности		(3.051.577)	5.634.428
Нетековни средства кои се чуваат за продажба		-	78.995
Набавки на недвижности, опрема и нематеријални средства		(163.309)	(158.209)
Нето парични текови користени во инвестициски активности		(163.309)	(79.214)
Благајнички записи на НБРСМ, приливи		299.803.000	322.130.000
Благајнички записи на НБРСМ, одливи		(299.803.000)	(320.130.000)
Исплатена добивка во Буџетот на Република Северна Македонија		(12.921)	(63.900)
Нето парични текови од/(користени за) финансиски активности		(12.921)	1.936.100
Нето намалување/зголемување на парите и паричните средства		(3.227.807)	7.491.314
Пари и парични средства на почетокот на годината		22.791.834	15.300.520
Пари и парични средства на крајот на годината	44	19.564.027	22.791.834

Белешките од страницата 9 до страницата 77 се составен дел од овие финансиски извештаи

1. Општи информации

Народната банка на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Народната банка) е централна банка на Република Северна Македонија и е единствената емисиона институција во државата. Народната банка, како централна емисиона банка, беше основана во 1992 година. Организацијата и работењето на Народната банка се регулирани со Законот за Народната банка на Република Македонија, објавен во „Службен весник на РМ“ бр. 158/10 од 9 декември 2010 година, бр. 123/12 од 2 октомври 2012 година, бр. 43/14 од 4 март 2014 година, бр. 153/15 од 4 септември 2015, бр. 6/16 од 15 јануари 2016 и бр. 83/18 од 8 мај 2018 година. Народната банка е правно лице со административна, финансиска и управувачка самостојност и е овластена за постигнување на целите и за извршување на задачите утврдени со закон.

Според Законот за Народната банка, основната цел на Народната банка е постигнување и одржување на ценовната стабилност. Друга цел, којашто ѝ е подредена на основната цел, е да придонесува кон одржување стабилен и конкурентен, пазарно ориентиран финансиски систем. Трета цел на Народната банка е поддржување на општата економска политика, без да се загрози остварувањето на нејзината основна цел и во согласност со принципот на отворена пазарна економија со слободна конкуренција.

Народната банка ги информира Собранието на Република Северна Македонија и јавноста за монетарната политика најмалку двапати годишно. Во рок од четири месеци по завршувањето на годината, Народната банка поднесува и објавува еден или повеќе извештаи до Собранието на Република Северна Македонија и до министерот за финансии, одобрени од Советот на Народната банка во врска со состојбите во економијата за време на финансиската година којашто завршила, како и за перспективите за економијата за следната година, со посебен осврт кон целите на политиките на Народната банка и состојбата на банкарскиот систем на Република Северна Македонија. Народната банка ги доставува годишните финансиски извештаи, одобрени од Советот на Народната банка и потврдени од независен надворешен ревизор, до министерот за финансии, до Собранието на Република Северна Македонија, до претседателот на Република Северна Македонија и до претседателот на Владата на Република Северна Македонија.

Капиталот на Народната банка е во сопственост на Република Северна Македонија и тој не може да се пренесува или да е предмет на какво било оптоварување. Нето-добивката или загубата на Народната банка се утврдува во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување. Финансискиот резултат за распределба се утврдува кога од нето-добивката се одзема вкупниот износ на нереализирани ревалоризациони приходи (овој износ во целост се пренесува на сметките на ревалоризациони резерви) и се додава износот на реализираните приходи во годината за коишто биле издвоени ревалоризациони резерви во минати периоди (овој износ се одзема од сметките на ревалоризациони резерви). Нереализираните ревалоризациони расходи се покриваат од соодветните сметки за ревалоризациони резерви сè додека салдото на овие сметки не се сведе на нула, а потоа од добивката остварена во тековната година, од сметката за општа резерва и од капиталот.

1. Општи информации (продолжува)

Финансискиот резултат за распределба се распределува во општите резерви и во Буџетот на Република Северна Македонија, и тоа: 70% во општите резерви до постигнување на нивото на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка, односно 15% во општите резерви по достигнувањето на нивото на основниот капитал пропишан со Законот за Народната банка. Остатокот е приход за Буџетот на Република Северна Македонија.

Во случај на отворена сметка за специјални резерви, финансискиот резултат за распределба може да се распредели, така што најмногу 70% да се пренесат на сметката за специјални резерви до достигнување на износот утврден од Советот на Народната банка за покривање на трошоците за однапред предвидени намени, а 70% од остатокот да се распредели во општите резерви до достигнување на нивото на основниот капитал, односно 15% по достигнување на нивото на основниот капитал. Доколку Народната банка оствари негативен резултат за распределба, тој се покрива прво од сметката за општи резерви, а потоа од капиталот. Ако вредноста на активата на Народната банка е пониска од збирот на нејзините обврски и капиталот, кусокот на капитал ќе го покрие Владата на Република Северна Македонија во пари или во преносливи должнички хартии од вредност со одреден рок на достасување коишто се издадени по пазарни каматни стапки што преовладуваат во Република Северна Македонија.

Орган на управување на Народната банка е Советот на Народната банка.

На 31 декември 2018 година, вкупниот број на вработени изнесува 446 (на 31 декември 2017 година: 446).

Финансиските извештаи се усвоени од Советот на Народната банка на Република Северна Македонија на 28 февруари 2019 година и се потпишани во негово име од страна на претседавачот на Советот на Народната банка:

Анита Ангеловска-Бежоска,
претседавач на Советот на Народната банка

Весна Филиповска,

директор на Дирекцијата за финансии, сметководство и контрола

2. Преглед на значајните сметководствени политики

Основните сметководствени политики применети при изготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу.

A Основа за подготовка на финансиските извештаи

Финансиските извештаи се изготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), коишто ги вклучуваат и стандардите и толкувањата одобрени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) и толкувањата издадени од Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување (КТМФИ).

Финансиските извештаи се изготвени според принципот на набавна вредност како основа за мерење, освен за определени средства коишто се мерат според објективната вредност. Средствата коишто се мерат по објективна вредност се финансиските средства според објективна вредност преку билансот на успех, финансиските деривати и уметничките дела. Недвижностите, опремата и нематеријалните средства се мерат по нивната набавна вредност намалена за акумулираната депрецијација и загубите поради оштетување.

а) Првична примена на новите измени на постојните стандарди кои се во сила во известувачкиот период

Новите стандарди, измени на веќе постојните стандарди и новите толкувања издадени од страна на Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) кои се во сила во тековниот известувачки период се:

- **МСФИ 9 „Финансиски инструменти“ (МСФИ 9)** го заменува МСС 39 „Финансиски инструменти: Признавање и мерење“ и стапи во сила за годишните периоди коишто почнуваат на или по 1 јануари 2018 година. Со новиот стандард се воведоа значителни промени во принципите за класификација и мерење на финансиските средства во споредба со МСС 39 и се воведоа нов модел на „очекувана кредитна загуба“ за оштетувањето на финансиските средства. МСФИ 9 дополнително обезбедува и нови насоки при користењето сметководство за заштита од ризик (хеџинг). На крајот на 2017 година, Народната банка донесе нови Сметководствени политики за сметководствено евидентирање и финансиско известување кои се во согласност со барањата на МСФИ 9 и кои стапија во сила на 1 јануари 2018 година.

Влијанието од примената на МСФИ 9 врз работењето на Народната банка е утврдено во следните области:

- Класификацијата и мерењето на финансиските средства на Народната банка на или по 1 јануари 2018 година е врз основа на новите критериуми коишто ги земаат во предвид договорните парични текови на средствата и деловниот модел со кои тие се управувани. Согласно со овие политики, како и според анализите на вложувањата во финансиски инструменти на Народната банка, не се изврши прекласификација на финансиските средства.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

а) Првична примена на новите измени на постојните стандарди кои се во сила во известувачкиот период (продолжува)

- Исправката на вредноста врз основа на очекувани кредитни загуби се призна за побарувањата на Народната банка и вложувањата во финансиски средства коишто беа класифицирани како чувани до достасување, и на 1 јануари 2018 година Народната банка прикажа очекувана кредитна загуба на овие средства во износ од 2.575 илјади МКД. На 1 јануари 2018 година не беа евидентирани други ефекти од транзицијата на износот на очекуваната кредитна загуба, на кое било друго финансиско средство.
- Повеќе не постои можност за мерење на сопственичките инструменти по набавна вредност намалена за исправката на вредноста и сите такви инструменти ќе се мерат по објективната вредност. Промените во објективната вредност се прикажуваат во билансот на успех, освен ако Народната банка неотповикливо се определи да ги презентира во останата сеопфатна добивка. Врз оваа основа, Народната банка нема ефект од транзицијата кон барањата на МСФИ 9.
- Класификацијата и мерењето на финансиските обврски на Народната банка на или по 1 јануари 2018 година е врз основа на барањата на МСФИ 9. Согласно со овие политики, како и според анализите на финансиските обврски на Народната банка, тие продолжија да се мерат по амортизирана набавна вредност.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

а) Првична примена на новите измени на постојните стандарди кои се во сила во известувачкиот период (продолжува)

Ефектите од примената на МСФИ 9 на финансиските средства се прикажани во табелата подолу:

МСС 39 класификација	Состојба на 31 декември 2017	Исправка на вредноста и влијание на акумулирана загуба на 1 јануари 2018	МСФИ 9 класификација	Состојба на 1 јануари 2018
Финансиски средства			Финансиски средства	
<i>Кредити и побарувања</i>			<i>Амортизирана набавна вредност</i>	
Ефективни странски пари	216.605	-	Ефективни странски пари	216.605
Депозити во странска валута	22.321.596	(1)	Депозити во странска валута	22.321.595
Специјални права на влечење	253.633	-	Специјални права на влечење	253.633
Побарувања од државата за односите со ММФ	4.804.671	-	Побарувања од државата за односите со ММФ	4.804.671
Членство кај ММФ	10.890.647	-	Членство кај ММФ	10.890.647
Побарувања од банките	15.912	-	Побарувања од банките	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	195.858	-	Побарувања од работењето и останати средства	195.858
	38.698.922	(1)		38.698.921
<i>Финансиски средства за тргување</i>			<i>Финансиски средства по објективна вредност преку биланс на успех</i>	
Странски должнички хартии од вредност	68.644.372	-	Странски должнички хартии од вредност	68.644.372
Дериватни инструменти	-	-	Дериватни инструменти	-
Злато	14.723.366	-	Злато	14.723.366
	83.367.738	-		83.367.738
<i>Хартии од вредност што се чуваат до достасување</i>			<i>Амортизирана набавна вредност</i>	
Странски должнички хартии од вредност	37.503.693	(2.574)	Странски должнички хартии од вредност	37.501.119
Хартии од вредност на државата	969.662	-	Хартии од вредност на државата	969.662
	38.473.355	(2.574)		38.470.781
<i>Хартии од вредност расположливи за продажба</i>			<i>Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка</i>	
Странски сопственички хартии од вредност	39.357	-	Странски сопственички хартии од вредност	39.357
	39.357	-		39.357

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

А Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

а) Првична примена на новите измени на постојните стандарди кои се во сила во известувачкиот период (продолжува)

- **МСФИ 15 „Приходи од договори со клиенти“** МСФИ 15 презентира нови барања при признавањето приходи и ги заменува барањата на МСС 18 „Приходи“, МСС 11 „Договори за изградба“, како и неколку други толкувања поврзани со приходите. Новиот стандард воведува контролен модел за признавање на приходите и обезбедува насоки во повеќе области коишто не се детално покриени со постоечките МСФИ, вклучувајќи го и сметководството за ангажмани со повеќе изведувачки обврски, варијабилни цени, потрошувачки права за рефундирање, опции на добавувачите за реоткуп и други вообичаени комплексни ситуации. МСФИ 15 е ефективен за известувачките периоди коишто почнуваат на или по 1 јануари 2018 година.

Воведувањето на стандардот не предизвика било какви материјални промени во финансиските извештаи на Народната банка. Главниот извор на приходи на Народната банка, а кои се опфатени со МСФИ 15, се однесува на приходите од продажба на ковани пари за колекционерски цели. Во 2018 година овие приходи изнесуваат 1.660 илјади МКД (2017: 1.631 илјада МКД) и го претставуваат надоместокот којшто Народната банка очекува да го добие во замена за продадените средства, при исполнување на обврската за извршување, односно кога контролата врз средствата е префрлена на купувачите (белешка 11).

- **Измени на МСФИ 2 “Плаќање врз основа на акции”** – Класификација и мерење на трансакции (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2018 година);
- **Измени на МСФИ 4 “Договори за осигурување”** – Со примена на МСФИ 9 “Финансиски инструменти” и МСФИ 4 “Договори за осигурување” (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2018 година или кога МСФИ 9 “Финансиски инструменти” се применува за прв пат);
- **Измени на МСС 40 “Вложувања во недвижности”** – Пренос на вложувања во недвижности (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2018 година);
- **Дополнувања на МСФИ 1 и МСС 28 заради “Подобрувања на МСФИ (циклас 2014-2016)”** како резултат на годишните проекти за подобрувања на МСФИ (МСФИ 1, МСФИ 12 и МСС 28) главно поврзано со отстранувањето на неусогласеностите и термилошките објаснувања (промените на МСФИ 1 и МСС 28 ќе бидат применливи за годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2018 година);
- **КТМФИ 22 “Трансакции во странска валута и напредни разгледувања”** (применлив за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2018 година).

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

а) Првична примена на новите измени на постојните стандарди кои се во сила во известувачкиот период (продолжува)

Прифаќањето на новите стандарди, измените на досегашните стандарди и новите толкувања нема да доведе до какви било материјални промени во финансиските извештаи на Народната банка.

б) Нови стандарди и измени на постојните стандарди кои сè уште не се усвоени

На денот на издавањето на овие финансиски извештаи објавени се следните стандарди, нивните дополнување и нови толкувања кои сè уште не стапиле во сила:

- **МСФИ 16 „Наеми“** е издаден во јануари 2016 година и ги заменуваат МСС 17 „Наеми“ и поврзаните толкувања. Новиот стандард ги содржи принципите за признавање, мерење и обелоденување на наемите за двете договорни страни на наемот. МСФИ 16 е ефективен за известувачките периоди коишто почнуваат на или од 1 јануари 2019 година. Народната банка го разгледува влијанието на овој нов стандард врз финансиските извештаи за идните периоди.
- **МСФИ 17 “Договори за осигурување”** (применлив за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2021 година);
- **Измени на МСФИ 3 “Деловни комбинации”** – Дефиниција на деловното работење (применливи за деловни комбинации за кои датумот на спојување е на или по почетокот на првиот годишен известувачки период кој започнува на или по 1 јануари 2020 и за стекнување на средства која се случува на или после почетокот на тој период);
- **Измени на МСФИ 9 “Финансиски инструменти”** – Претплати со негативна компензација (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2019 година);
- **Измени на МСФИ 10 “Консолидирани финансиски извештаи” и МСС 28 “Учества во придружени правни субјекти и заеднички вложувања”** – Продажба или доделување на средства помеѓу инвеститорот и неговиот придружен субјект или заедничко вложување и понатамошни дополнувања (почетниот датум на примена е одложен на неопределено време сè додека не заврши проектот за истражување на методот на главнина);
- **Измени на МСС 1 “Презентирање на финансиски извештаи” и МСС 8 “Сметководствени политики, промени на сметководствени проценки и грешки”** – Дефиниција на материјалност (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2020);

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

A Основа за подготовка на финансиските извештаи (продолжува)

б) Нови стандарди и измени на постојните стандарди кои сè уште не се усвоени (продолжува)

- **Измени на МСС 19 “Користи за вработените”** – Измени на планот, скратување или исплаќање” (применливи за периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2019 година);
- **Измени на МСС 28 “Вложувања во придружени правни лица и заеднички вложувања”** – Долгорочни вложувања во придружени правни лица и заеднички вложувања (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2019 година);
- **Дополнувања на различни стандарди и толкувања “Подобрувања на МСФИ (циклус 2015 - 2017)”** како резултат на проектот за годишни подобрувања на МСФИ (МСФИ 3, МСФИ 11, МСС 12 и МСС 23) – главно поврзано со отстранувањето на неусогласеностите и терминолошките објаснувања (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2019 година);
- **Измени на Препораките за Сеопфатна рамка на МСФИ** (применливи за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2020 година);
- **КТМФИ 23 “Неизвесност околу третирањето на данокот на добивка”** (применлив за годишни периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јануари 2019 година).

Народната банка одлучи да не ги прифати овие нови и изменети стандарди и нови толкувања пред датумот на нивната примена. Народната банка смета дека прифаќањето на овие стандарди, измени и нови толкувања нема да има материјално влијание на финансиските извештаи на Народната банка во периодот на нивната првична примена.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**Б Трансакции во странска валута***Функционална и известувачка валута*

Ставките коишто се вклучени во финансиските извештаи се прикажани во валутата на примарното економско окружување во кое делува Народната банка (функционална валута). Финансиските извештаи се прикажани во МКД, којашто е функционална и известувачка валута на Народната банка, искажани во илјади денари.

Трансакции и состојби

Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажуваат во МКД според средниот девизен курс на денот на составувањето на Извештајот за финансиската состојба. Трансакциите коишто се извршени во странска валута се изразуваат во МКД по девизниот курс на денот на трансакцијата.

Сите разлики од промените на девизните курсеви се признаени во билансот на успех.

Среден девизен курс:	31 декември 2018	31 декември 2017
	МКД	МКД
УСД	53,6887	51,2722
ЕУР	61,495	61,4907
СПВ	74,6619	73,2231

В Нетирање

Финансиските средства и обврски се нетираат и нивната нето-вредност се прикажува во Извештајот за финансиската состојба на нето-основа, доколку се исполнети одредени услови предвидени со соодветен стандард за нетирање и можност за прикажување или порамнување на трансакциите на нето-основа.

Г Репо-трансакции

Продадените хартии од вредност што се предмет на повторно купување (репо-трансакции) во текот на годината, се прекласификувани во финансиските извештаи како средства коишто се дадени под закуп кога преносителот, според договорот, има право или намера да ги продаде или повторно да ги заложат како обезбедување. Обврските врз основа на репо-трансакции, во текот на годината се вклучени во обврски врз основа на девизни репо-трансакции. Побарувањата врз основа на купените хартии од вредност коишто се предмет на повторна продажба (обратни репо-трансакции) се вклучени во побарувањата врз основа на девизни репо-трансакции и кредити дадени на банките.

Разликата помеѓу продажната и куповната цена претставува камата и е пресметана за целокупното времетраење на договорот со примена на методот на ефективна каматна стапка. Доколку има хартии од вредност коишто се предмет на заем, на датумот на известување се прикажуваат во финансиските извештаи.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Г Репо-трансакции (продолжува)

Хартиите од вредност коишто се позајмени и оние што се примени како обезбедување за обратни трансакции не се признаваат во финансиските извештаи, освен доколку не се продадени на трети лица, а во тој случај набавките и продажбите се прикажани како добивка или загуба и се вклучени во билансот на успех во периодот за кој се однесуваат. Обврската за враќање на хартиите од вредност се прикажува по објективната вредност како обврска од редовното работење. Репо-трансакциите се прикажани по амортизираната набавна вредност, намалени за исправката на вредноста (види белешка 2S).

Д Депозити во банките

Депозитите во банките се прикажани по амортизираната набавна вредност, намалени за исправката на вредноста (види белешка 2S).

Ѓ Монетарно злато

Монетарното злато го сочинуваат златните депозити во кореспондентни банки и залихата на златни прачки изработени по меѓународните стандарди коишто се чуваат во трезорот на Народната банка. Каматата се наплаќа во готово на датумот на достасување во САД-долари или во ЕУР, во зависност од договорите. Монетарното злато е дел од девизните резерви и е управувано на ист начин како другите финансиски средства од девизните резерви. Златото се мери во единица мерка фина унца злато.

Монетарното злато е класификувано како финансиско средство според објективната вредност преку билансот на успех определено како такво при почетното признавање и се мери по објективната вредност. Објективната вредност на монетарното злато е поврзана со цената на златото и е пресметана врз основа на претпладневната пазарна цена за 1 фина унца злато на Лондонската берза за злато, изразена во САД-долари, деноминирана во МКД по тековниот девизен курс на МКД во однос на САД-доларот на датумот на финансиските извештаи. Реализираните и нереализираните добивки и загуби од ревалоризацијата на златото на крајот на пресметковниот период коишто произлегуваат од промените во пазарната цена на златото и промената на курсот на денарот во однос на САД-доларот, се вклучуваат во билансот на успех. Каматата од монетарното злато е вклучена во приходите од камати.

Е Пари и парични средства

За целите на Извештајот за паричните текови, парите и паричните средства ги вклучуваат износите со рок на достасување пократок од 90 дена од датумот на стекнување, вклучувајќи ги девизните депозити без ограничените депозити, девизите во трезорот на Народната банка и средства во СПВ на посебната сметка кај ММФ.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ж Финансиски средства

Класификација и мерење на финансиски средства

Народната банка ги класификува финансиските средства во три категории и тоа: финансиски средства по амортизирана набавна вредност, финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка и финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех. Народната банка ја одредува класификацијата на финансиските средства во зависност од деловниот модел и договорните парични текови кои се очекуваат од истите.

Деловниот модел преставува начин на управување со финансиските средства со цел генерирање на парични приливи или постигнување на одредена деловна цел. Стратегиското раководство на банката го определува деловниот модел на ниво на групи на финансиски средства коишто се управуваат за постигнување на одредена деловна цел.

Анализата на карактеристиките на договорните парични текови на финансиските средства, се применува на ниво на индивидуални финансиски инструменти (договорни услови) со цел проверка дали договорните парични текови од средствата се однесуваат исклучиво на плаќање „главница и камата“. Во рамки на договорните парични текови, елементот „Главница“ го опфаќа износот при првичното одобрување, намален за сите отплати; а елементот „Камата“ претставува надомест за временската вредност на парите, кредитниот ризик, ликвидносниот ризик, административните или услужните трошоци и профитна маргина.

На 31 декември 2018 година Народната банка управува со финансиските средства преку следниве деловни модели:

- Деловен модел чија цел е чување на средствата со цел наплата договорни парични текови;
- Останати деловни модели (тргување и остварување добивки од промената во објективната вредност на средствата); и
- Деловен модел чија цел е наплата на договорни парични текови и продажба на финансиски средства (само за вложувања во сопственички инструменти).

Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

Финансиските средства мерени по амортизирана набавна вредност се вложувања коишто имаат за цел наплата на договорните парични текови и од коишто банката очекува наплата исклучиво на „главница и камата“. Во оваа категорија спаѓаат должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност и кредитите и побарувањата со фиксни или предвидливи плаќања кои не котираат на активните пазари.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ж Финансиски средства (продолжува)

Класификација и мерење на финансиски средства (продолжува)

Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (продолжува)

Должничките хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност, по првичното признавање, последователно се искажуваат по амортизирана набавна вредност намалена за исправката на вредноста. Амортизираната набавна вредност е еднаква на износот при почетното признавање, намалена за отплатата на главницата, зголемена или намалена за кумулативната амортизација со употреба на методот на ефективна каматна стапка на сите разлики помеѓу почетниот износ и износот при достасувањето.

Кредитите и побарувањата произлегуваат од активностите каде што Народната банка обезбедува пари на должник без намера за тргување. Кредитите се признаваат кога паричните средства му се одобрени на должникот и се прикажани по амортизираната набавна вредност со користење на принципот на ефективна каматна стапка. Ефективните странски пари, депозитите во странска валута, специјалните права на влечење, побарувањата од државата за односи со ММФ, побарувањата од банките и другите побарувања се класификувани во оваа категорија на финансиски средства. За финансиските средства мерени по амортизирана набавна вредност се пресметува очекувана кредитна загуба (белешка S).

Хартии од вредност по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

Финансиските средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се вложувања со цел наплата на договорни парични текови и/или се чуваат за продажба и коишто согласно со договорните услови предвидуваат парични текови исклучиво на „главница и камата“. Хартии од вредност од оваа категорија се признаваат по објективна вредност и промените во објективната вредност се искажуваат како посебна компонента на останатата сеопфатна добивка и се признаваат во капиталот и резервите, во рамки на сметките за ревалоризациони резерви. При отуѓување или намалување на вредноста врз основа на признавање исправка на вредноста, кумулираните добивки и загуби искажани во останатата сеопфатна добивка и распределени во капиталот и резервите, се вклучуваат во билансот на успех за периодот на кој се однесуваат.

За вложувањата во сопственички инструменти на одредени специфични финансиски институции (како БИС и сл.), за кои нема активен пазар и чиешто поседување е утврдено со регулатива и/или е поврзано со можноста на користење на услугите коишто ги вршат овие институции, може да се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност. Овие вложувања се класифицираат како финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Ж Финансиски средства (продолжува)

Класификација и мерење на финансиски средства (продолжува)

Финансиски средства коишто се мерат според објективната вредност преку билансот на успех

Финансиски средства коишто се мерат според објективната вредност преку билансот на успех се вложувања со цел нивно тргување и остварување на добивки од промените во објективната вредност на овие инструменти и оние хартии од вредност коишто не ги исполнуваат критериумите на останатите две категории. Овие должнички хартии од вредност и финансиски деривативи се вреднуваат по објективна пазарна вредност и промените во објективната вредност се вклучуваат во билансот на успех.

Почетно признавање

Сите финансиски средства почетно се признаваат според нивната набавна цена, односно објективната вредност на дадените средства во моментот на нивното стекнување, вклучувајќи ги и сите трошоци кои се составен дел на ефективната каматна стапка (освен за финансиските деривативи и хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех за кои сите трошоци се признаваат во билансот на успех).

Прекласификација на должничките финансиски средства од една во друга категорија е можна само доколку дојде до промена на деловниот модел за управување со средствата. Прекласификациите се очекува да претставуваат ретки случаи и да се направат кога промената на деловниот модел има значајно влијание на деловните операции на банката, промената е поради промена на надворешни или внатрешни фактори кои имаат значајно влијание на активностите на банката, и сл.

3 Објективна вредност

За вложувањата во финансиски инструменти со кои се тргува на финансиските пазари, објективната вредност се одредува преку котираните пазарни цени. За вложувањата коишто не котираат, објективната вредност се одредува преку пазарните цени на сличните вложувања, или се заснова врз дисконтираните очекувани парични текови.

S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства

Изложеноста на кредитниот ризик за финансиските средства коишто се мерат по амортизирана набавна вредност (депозити во странски банки, должнички хартии од вредност, побарувања, кредити и аванси) се оценува на редовна основа и се утврдува износ на очекувани кредитни загуби. Очекувана кредитна загуба се утврдува и за финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства (продолжува)

За вложувањата во сопственички инструменти коишто се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка, не се врши мерење на очекуваната кредитна загуба.

Очекувана кредитна загуба преставува износ што е еднаков на разликата помеѓу договорните парични текови на финансиското средство и сегашната вредност на очекуваните парични текови на финансиското средство, дисконтирани со примена на ефективната каматна стапка утврдена при првичното признавање на средството.

На датумот на известување за финансиските средства се проценува кредитниот ризик, како и дали настанала значајна промена на кредитниот ризик од нивното почетно признавање. Врз основа на овие критериуми, средствата се класифицираат во едно од трите нивоа на кредитен ризик. За секое финансиско средство мерено по амортизирана набавна вредност или по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се утврдува износ на исправка на вредноста, соодветно за нивоата на кредитен ризик во која е класифицирано средството.

Ниво 1: очекувана кредитна загуба – 12 месеци

Финансиски средства кај кои нема значително зголемување на кредитниот ризик од почетното признавање и кои на датумот на известување имаат низок кредитен ризик, се признава очекувана кредитна загуба која преставува дел од загубата за целиот животен век на средствата која би настанала како резултат на веројатност за настанување штетен настан во следните 12 месеци.

Ниво 2: очекувана кредитна загуба за целиот животен век на средството – нема објективни докази за оштетување (кредитни загуби)

Финансиски средства кај кои има значително зголемување на кредитниот ризик од почетното признавање, но не се кредитно оштетени се признава очекувана кредитна загуба за целиот преостанат животен век на средствата.

Ниво 3: очекувана кредитна загуба за целиот животен век на средството – има објективни докази за оштетување (кредитни загуби)

Финансиските средства се оценети како кредитно оштетени како резултат на настанување на еден или повеќе настани кои имаат штетно влијание врз проценетите идни парични текови на средствата.

Ризик од неисполнување се смета дека настанува во случај на доцнење подолго од 90 дена и тие финансиски средства банката ги класификува во нивото 3. Овие побарувања се евидентираат на сметките за сомнителни и спорни побарувања. Исправката на вредноста се признава за сите побарувања евидентирани во сметководствената евиденција коишто произлегуваат од истото (побарување за: главен долг, камата, казнена камата, други побарувања и слично).

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

S Исправка на вредноста и ненаплатливост на финансиските средства (продолжува)

Очекувана кредитна загуба се пресметува како производ од изложеноста спрема издавачот/договорната страна во случај на неисполнување на обврската, загуба којашто би се остварила во случај на неисполнување на обврската и веројатноста за неисполнување на обврската, дисконтирана со ефективната каматна стапка утврдена при првичното признавање.

И Сметководство на датумот на тргување и порамнување

Сите редовни набавки и продажби на финансиски средства се признаваат на датумот на порамнување, односно на датумот на кој средството е добиено или предадено на друго лице. Редовните набавки или продажби се набавки или продажби на финансиски средства коишто бараат испорака на средствата во даден рок, што е главно утврдено по пат на правна рамка или конвенција на пазарот.

Ј Нетековни средства коишто се чуваат за продажба и група за отуѓување

Нетековните средства коишто се чуваат за продажба и групата за отуѓување се класифицираат како такви доколку се очекува нивната сметководствена вредност да се надомести преку продажба, наместо преку постојана употреба.

Нетековните средства (или групата за отуѓување) чувани за продажба се мерат според пониската од нивната сметководствена вредност и од објективната вредност, намалена за очекуваните трошоци за продажба. Непосредно пред почетната класификација на средството (или на групата за отуѓување) како средство чувано за продажба, сметководствената вредност на средството се мери во согласност со барањата за соодветната позиција за нетековните средства каде што тие претходно припаѓале. Народната банка не пресметува депрецијација на нетековните средства коишто се чуваат за продажба сè додека средството е класифицирано во оваа позиција или додека е дел од групата за отуѓување.

Загуба поради оштетување се признава во билансот на успех за секое почетно или последователно намалување на вредноста на средството (или на групата за отуѓување) до објективната вредност намалена за трошоците за продажбата. Во случај на последователно зголемување на објективната вредност, намалена за трошоците за продажбата (ослободувањето на загубите поради оштетување), во билансот на успех се признава добивка најмногу до износот на кумулативните претходно признаени загуби поради оштетување.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**К Недвижности и опрема**

Сите ставки на недвижности и опрема, освен уметничките слики, се признаваат по нивната набавна вредност намалени за акумулираната депрецијација и загубите поради оштетување. Инвестициите во тек се прикажани по набавната вредност на нивната подготовка вклучувајќи ги трошоците за трети лица. Не се пресметува депрецијација во текот на инвестицијата. По завршувањето на изведбата, сите акумулирани трошоци се префрлаат на соодветните недвижности и опрема и се предмет на соодветната стапка на депрецијација. Добивките и загубите при расходувањето на недвижностите и опремата се прикажуваат во билансот на успех.

Уметничките слики се признаваат по нивната објективна вредност. Промените во објективната вредност се признаваат во останатата сеопфатна добивка во ревалоризационите резерви за уметнички дела.

Депрецијација се пресметува со примена на праволинискиот метод, врз основа на проценетиот корисен век на имотот и опремата, како што е прикажано подолу:

	2018 година	2017 година
Градежни објекти	5 до 50 години	5 до 50 години
Опрема	3 до 10 години	3 до 10 години
Транспортни средства	5 до 6 години	5 до 6 години
Канцелариски мебел	5 до 10 години	5 до 10 години

Корисниот век на употреба на недвижностите и опремата се ревидира и се приспособува најмалку еднаш годишно, односно доколку се оцени како неопходно и се применува перспективно. Земјиштето, уметничките слики, нумизматичките монети и библиотечниот фонд не се предмет на депрецијација.

Л Нематеријални средства

Нематеријалните средства се состојат од компјутерски софтвер и лиценци. Средствата се прикажани по нивната набавна вредност намалени за акумулираната амортизација и загубите поради оштетување. Се амортизираат според праволинискиот метод за проценетиот животен век, којшто изнесува од две до пет години.

Љ Загуби поради оштетување на нефинансиските средства

Средствата коишто имаат неограничен животен век не се предмет на депрецијација и на амортизација и се тестираат за оштетување на годишна основа. Средствата коишто се предмет на депрецијација и амортизација се ревидираат на секој датум на известување со цел да се определи дали постојат објективни докази за оштетување. Доколку постојат вакви докази, се проценува надоместливата вредност на средствата. Загубата поради оштетување е еднаква на износот за кој книговодствената вредност на средството ја надминува неговата надоместлива вредност. Надоместливата вредност е поголемиот износ помеѓу објективната вредност на средството намалена за трошоците

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Љ Загуби поради оштетување на нефинансиските средства (продолжува)

за продажба и вредноста на средството во употреба. При оцена на оштетувањето на средствата, тие се групирани од најниско ниво според способноста да создаваат парични текови (единици за создавање парични текови). Сите нефинансиски средства, освен гудвилот, за кои била призната загуба поради оштетување, се предмет на анализа за да се утврди дали постои можност за анулирање на загубата поради оштетување на датумот на известувањето.

М Ковани пари од благородни метали

Кованите пари од благородни метали вклучуваат пригодни ковани пари и ковани пари за колекционерски цели.

Пригодните ковани пари не се платежно средство и вообичаено содржат уметничка или колекционерска вредност и следствено, се продаваат по цена повисока од вредноста на металот од кој се изработени. Народната банка произведува пригодни ковани пари за одбележување значајни настани, врз основа на одлука на Владата. Пригодните ковани пари се вреднуваат по нивната продажна цена, донесена од Советот на Народната банка.

Кованите пари за колекционерски цели се законско средство за плаќање во Република Северна Македонија и вообичаено содржат уметничка и колекционерска вредност. Кованите пари за колекционерски цели почетно се мерат според пониската од нивната набавна вредност и нето продажната вредност.

Приходите од продажбата на кованите пари од благородни метали се признаваат доколку е веројатно дека Народната банка ќе има идна економска корист од нив и доколку оваа корист може веродостојно да се измери.

Н Доверителски активности

Народната банка има улога на доверител во доверителски активности коишто се јавуваат како резултат на чување или пласирање средства во име и за сметка на државата. Средствата и обврските од овие активности се прикажани на нето-основа.

Њ Банкноти и ковани пари во оптек

Банкнотите и кованите пари во оптек емитирани од страна на Народната банка се прикажани во Извештајот за финансиската состојба како обврска во корист на имателот, изразена во номинална вредност. Кога банкнотите и кованите пари се повлекуваат од оптек, се зголемува обврската за депозитни пари, а се намалува обврската во корист на имателот за готови пари.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**О Краткорочни хартии од вредност**

Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи) се издаваат исклучиво во домашна валута со период на достасување од 28/35 дена. Краткорочните хартии од вредност (благајнички записи), издадени од страна на Народната банка за остварување на целите на монетарната политика, се евидентираат според дисконтираната вредност, одразувајќи ги износите што ги платиле банките за да ги добијат. Каматата се пресметува и се евидентира како што достасува. Благајничките записи на Народната банка првично се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се мерат по амортизираната набавна вредност.

П Депозити

Депозитите се признаваат почетно по нивната објективна вредност. Депозитите се мерат последователно по амортизираната набавна вредност. Во депозитите се вклучени: депозитите на банките, расположливите депозити на банките, задолжителната резерва на банките во девизи и задолжителната резерва на штедилниците во денари, други депозити на банките и штедилниците, депозитите на државата, ограничените депозити и останатите депозити.

Р Посебни резерви

Посебните резерви се признаваат кога Народната банка има сегашна правна или конструктивна обврска, којашто е настаната како резултат на минати настани и за која е веројатно дека ќе настане одлив на средства за да се намири таа обврска и постои можност за проценување на износот на обврската.

С Заеми

Заемот се признава кога ќе настане, според објективната вредност, нето од трансакциските трошоци. Последователно по првичното признавање, каматонските заеми се мерат по амортизираната набавна вредност. Доколку долгот се намири пред неговото достасување, која било разлика помеѓу отплатениот износ и сметководствената вредност се прикажува во билансот на успех.

Т Признавање на приходите и расходите*Приходи и расходи од камати*

Приходите и расходите од камати се прикажани во билансот на успех за сите каматонски инструменти, освен за каматата од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех, на пресметковна основа, со користење на методот на ефективна каматна стапка.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

Т Признавање на приходите и расходите (продолжува)

Приходи од дивиденди

Дивидендите коишто произлегуваат од сопственичките вложувања класификувани како финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат во билансот на успех, кога ќе се утврди правото да се прими плаќањето.

Провизии и останати приходи и расходи

Приходите од провизии и надоместоци и другите видови приходи се признаваат на пресметковна основа.

Расходите од провизии и надоместоци и други видови расходи се признаваат на пресметковна основа.

Нето-приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти

Нето-приходите од хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех ги вклучуваат пресметаните камати од купонски хартии од вредност, реализираните добивки и загуби како резултат на продажби и нереализираните позитивни и негативни промени во објективната вредност на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех (по принципот „хартија по хартија“). Добивките и загубите од промената на објективната вредност на трансакциите со дериватни финансиски инструменти се признаваат во билансот на успех.

Ќ Нереализирани курсни и ценовни промени

Нереализираните курсни и ценовни промени се резултат на усогласувањето на вредноста на средствата и обврските деноминирани во странска валута со вредноста на курсот на денарот и промените во пазарната цена на денот на известувањето.

У Користи за вработените

Придонес за пензиско осигурување - план за дефинирани придонеси

Обврските за дефинирани придонеси за пензиско осигурување во пензискиот систем на Република Северна Македонија се признаваат како трошок во билансот на успех за периодот кога настанува обврската.

2. Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

У Користи за вработените (продолжува)

Други долгорочни користи за вработените

Другите долгорочни користи за вработените ги опфаќаат отпремнината при заминување во пензија и правото на јубилејни награди на вработените коишто работеле кај работодавачот 10, 20, 30, односно 40 години. Овие користи се во согласност со Законот за работни односи и со Колективниот договор на Народната банка.

Обврската за долгорочни користи за вработените, освен придонесите за пензиско осигурување, е еднаква на износот на идните користи коишто ги остваруваат вработените врз основа на нивниот труд во тековниот и во минатите периоди, дисконтиран до неговата сегашна вредност со примена на пондерирана каматна стапка на издадените обврзници од државата во текот на 2018 година.

Ф Даноци

Согласно со важечките законски прописи за данокот на добивка, Народната банка е ослободена од данок на добивка.

Согласно со важечките законски прописи за даноците на имот, Народната банка е ослободена од плаќање данок на имот.

Народната банка има обврска да пресметува задржан данок на доход за услугите примени од странски правни лица согласно со измените на Законот за данок на добивка од 31 декември 2005 година.

Х Известување по сегменти

Активностите на Народната банка формираат еден оперативен сегмент и се извршуваат на едно географско подрачје, Република Северна Македонија. Народната банка има значителен износ на финансиски средства и финансиски обврски како дел од активностите за управување со девизните резерви и операциите на домашниот пазар. Овие активности не формираат поодделни оперативни сегменти.

3. Управување со финансискиот ризик

Извештајот за финансиската состојба на Народната банка главно се состои од финансиски инструменти. Овие инструменти ја изложуваат Народната банка на финансиски ризици, вклучувајќи го кредитниот ризик, пазарниот ризик (ризикот од курсни разлики и ризикот од каматните стапки) и ризикот на ликвидност.

А Кредитен ризик

Кредитниот ризик е ризик од неисполнување на обврските на договорната страна, намалување на вредноста на финансиските средства како резултат на намалување на кредитниот рејтинг на договорната финансиска институција или комерцијална банка каде што се чуваат девизните резерви и останатите финансиски средства, или на издавачот на инструментот во кој се пласираат девизните резерви, како и ризикот од зголемување на распонот на приносите помеѓу најбезбедните државни хартии од вредност и останатите инструменти.

Девизните средства се пласираат во инструменти издадени или гарантирани од држави или државни субјекти, меѓународни финансиски институции и мултилатерални развојни банки, деловни банки и финансиски институции, со долгорочен кредитен рејтинг од најмалку БББ-/Баа3 или истоветен, доделен од меѓународно признати агенции за кредитен рејтинг („Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“). Доколку оценките за кредитен рејтинг се разликуваат, се користи композитен рејтинг (пондериран просечен рејтинг).

Народната банка управува со кредитниот ризик преку диверзификација на вложувањата. Во однос на ова, се утврдени квантитативни лимити за вложувањата по индивидуални земји и финансиски институции. Покрај ова, се определува и максимален износ на пласираните средства во видови хартии од вредност и во поединечните емисии на хартии од вредност.

Следењето на изложеноста на девизните средства на кредитниот ризик се врши на дневна основа.

Договорните страни на Народната банка се поделени врз основа на рејтинг-скала, којашто е прикажана подолу. Целта на рејтинг-скалата е да ги класификува договорните страни и издавачите на обврзници според кредитната способност. Кредитната способност на договорните страни и издавачите на обврзници се темели врз основа на долгорочен рејтинг утврден од страна на агенциите за кредитен рејтинг. Долгорочните кредитни рејтинзи на странските банки се процени и мислења за способноста на банката за ажурна отплата на депозитните обврски во странска и/или домашна валута. Кредитните рејтинзи на издавачите се процени и мислења за способноста на издавачите за исполнување на финансиските обврски и договори.

Од 1 јануари 2018 година стандардот МСФИ 9 ја наметна потребата Народната банка да утврдува износ на очекувана кредитна загуба врз основа на проценета веројатност, како разлика меѓу паричните текови кои што настануваат според условите на договорот на финансискиот инструмент и од паричните текови кои што Народната банка очекува да ги наплати.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**А Кредитен ризик (продолжува)**

Очекуваната кредитна загуба се мери според ризикот за ненаплата, во зависност од тоа дали кредитниот ризик на издавачот/договорната страна е значајно зголемен од иницијалното признавање на изложеноста. Исправката на вредноста за изложеностите кај кои што не е значајно зголемен кредитниот ризик (ниво 1) е врз основа на очекувана кредитна загуба за 12 месеци. Исправката на вредноста за оние изложености кои што претрпеле значајно зголемување на кредитниот ризик (ниво 2 и ниво 3) е врз основа на очекувана кредитна загуба за целиот животен век на инструментот. Значајно зголемување на кредитниот ризик се смета дека настанал доколку инструментот, издавачот или договорната страна мигрираат од инвестициски во неинвестициски кредитен рејтинг. Финансиските инструменти чии што парични текови доцнат од 30 до 90 дена, исто така мигрираат во ниво 2 и ниво 3, соодветно, во зависност од доцнењето, освен доколку доцнењето не е врз основа на оперативни причини.

Пресметката на очекуваната кредитна загуба се врши врз основа на изложеноста кон издавачот/договорната страна, проценетата загуба во случај на неисполнување на договорната обврска и веројатноста за неисполнување во определен временски период, прилагодена за очекуваните макроекономски сценарија. Притоа, процентот на загубата е условен од приоритетот на побарувањата (приоритетни или субординирани), а веројатноста за неисполнување произлегува од историските податоци за промена на кредитните рејтинзи, коишто ги објавуваат меѓународно признати агенции за кредитен рејтинг. Прилагодувањата се применуваат на веројатноста за неисполнување врз основа на линеарна регресија на показателот за стабилност на финансискиот систем, мерен преку стапката на нефункционални банкарски заеми, како коефициенти за економско прилагодување на повеќе макроекономски показатели.

Споредбена рејтинг-скала	Долгорочен кредитен рејтинг
Инвестициска оцена	AAA, AA+, AA, AA-, A+, A, A-, BBB+, BBB, BBB-
Неинвестициска оцена	BB+, BB, BB-, B+, B, B-, или понизок

Големината и изложеноста на Народната банка на кредитен ризик е претставена во Извештајот за финансиската состојба и во белешките кон Извештајот за финансиската состојба коишто ги опишуваат финансиските средства. Изложеноста по кредитен рејтинг е претставена според просечниот кредитен рејтинг на финансиските средства, добиен од оценките доделени од меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич. Овој начин на претставување е соодветен со пристапот при утврдувањето и дневното следење на изложеноста на кредитниот ризик при управувањето со девизните резерви, а е пропишан со Правилата за управување и инвестирање на девизните резерви, донесени од гувернерот.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

А Кредитен ризик (продолжува)

Следнава табела ја прикажува структурата на финансиските средства:

СРЕДСТВА	2018	2017
Депозити во странска валута		
- Тековни сметки	18.844.333	21.620.650
- Орочени депозити	4.981.327	700.946
Странски хартии од вредност	136.944.576	106.187.422
Златни депозити	15.219.192	14.696.544
Специјални права на влечење	217.871	253.633
Побарувања од државата за односите со ММФ	4.899.081	4.804.671
Хартии од вредност на државата	1.000.024	969.662
Побарувања од банките	15.912	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	162.794	195.858
На 31 декември	182.285.110	149.445.298

Анализата на структурата на финансиските инструменти во Народната банка, укажува дека нема значајни измени во однос на 2017 година. Исправката на вредноста за изложеностите на финансиските инструменти се движи во рамките на ниво 1 пришто нема движење од едно во друго ниво на изложеност на ризик.

Управувањето со кредитниот ризик се врши со определување финансиска институција - комерцијална банка или издавач на хартии од вредност и определување квантитативни лимити врз основа на критериумите утврдени од страна на Советот и гувернерот на Народната банка.

Во следната табела е прикажана анализата на финансиските средства со состојба на 31 декември 2018 година, коишто не се достасани и се коригирани за исправката на вредноста (за инструментите мерени по амортизирана набавна вредност), анализирани според просечниот кредитен рејтинг на финансиските средства, добиен од оценките доделени од меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич“:

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

А Кредитен ризик (продолжува)

Рејтинг	Златни депозити	Тековни сметки	Орочени депозити	Странски хартии од вредност	Специјални права на влечење	Побарувања од државата	Побарувања од банките	Побарувања од работењето и останати средства	Вкупно
AAA	-	14.307.009	-	20.024.805	-	-	-	-	34.331.814
AA+	-	-	-	21.954.690	-	-	-	-	21.954.690
AA	1.058.173	1.179.581	-	16.514.813	-	-	-	-	18.752.567
AA-	-	934.075	368.949	13.567.149	-	-	-	-	14.870.173
A+	14.149.280	12.370	-	15.510.065	-	-	-	-	29.671.715
A	-	47.367	4.612.378	12.872.517	-	-	-	-	17.532.262
A-	-	8.096	-	20.256.073	-	-	-	-	20.264.169
МИ ¹	11.739	2.001	-	40.131	217.871	-	-	-	271.742
БББ	-	2.353.834	-	15.610.829	-	-	-	-	17.964.663
БББ-	-	-	-	593.504	-	-	-	-	593.504
ББ- ²	-	-	-	-	-	5.899.105	-	-	5.899.105
Нерањирани	-	-	-	-	-	-	15.912	162.794	178.706
Вкупно	15.219.192	18.844.333	4.981.327	136.944.576	217.871	5.899.105	15.912	162.794	182.285.110

Финансиските средства коишто се коригирани поединечно за исправката на вредноста на 31 декември 2018 година, се прикажани во категориите „Орочени депозити“ (белешка 16), „Странски хартии од вредност“ (белешка 17), „Други побарувања“ (белешка 25) и „Побарувања од работењето“ (белешка 30).

Следнава табела ја прикажува анализата на финансиските средства со состојба на 31 декември 2017 година коишто не се ниту достасани, ниту коригирани за исправката на вредноста, анализирани според просечниот кредитен рејтинг на финансиските средства, добиен од оценките доделени од меѓународно признатите агенции за кредитен рејтинг „Стандард и Пурс“, „Мудис“ и/или „Фич:

¹ Меѓународни институции

² Рејтинг на Република Северна Македонија

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

А Кредитен ризик (продолжува)

Рејтинг	Златни депозити	Тековни сметки	Орочени депозити	Странски хартии од вредност	Специјални права на влечење	Побарувања од државата	Побарувања од банките	Побарувања од работењето и останати средства	Вкупно
AAA	-	15.969.355	-	25.085.653	-	-	-	-	41.055.008
AA+	-	-	-	15.800.188	-	-	-	-	15.800.188
AA	7.374.939	1.268.777	-	13.897.794	-	-	-	-	22.541.510
AA-	-	941.531	700.946	6.435.008	-	-	-	-	8.077.485
A+	7.310.264	9.806	-	8.372.584	-	-	-	-	15.692.654
A	-	163.862	-	11.686.395	-	-	-	-	11.850.257
A-	-	7.029	-	6.792.279	-	-	-	-	6.799.308
МИ ³	11.341	7.510	-	39.357	253.633	-	-	-	311.841
БББ+	-	-	-	16.299.164	-	-	-	-	16.299.164
БББ	-	3.252.780	-	1.779.000	-	-	-	-	5.031.780
ББ ⁴	-	-	-	-	-	5.774.333	-	-	5.774.333
Неран-гирани	-	-	-	-	-	-	15.912	195.858	211.770
Вкупно	14.696.544	21.620.650	700.946	106.187.422	253.633	5.774.333	15.912	195.858	149.445.298

Финансиските средства коишто се коригирани поединечно за исправката на вредноста со состојба на 31 декември 2017, се прикажани во категориите „Други побарувања“ (белешка 25) и „Побарувања од работењето“ (белешка 30).

Концентрација на ризиците на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик

Табелата што следи ја прикажува кредитната изложеност на средствата на Народната банка по сметководствената вредност, класификувана според географски региони на 31 декември 2018 година. За потребите на оваа табела, Народната банка ја класификува изложеноста на региони според земјата од којашто доаѓаат договорните страни:

³ Меѓународни институции

⁴ Рејтинг на Република Северна Македонија

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)****А Кредитен ризик (продолжува)****Концентрација на ризиците на финансиските средства со изложеност на кредитен ризик (продолжува)**

	Земји членки на ЕУ	Европски земји коишто не се членки на ЕУ	Република Северна Македонија	Останати земји членки на ОЕЦД	Останати земји	Вкупно
Златни депозити	11.416.200	11.740	-	3.791.252	-	15.219.192
Тековни сметки	12.609.053	27.701	-	5.274.519	933.060	18.844.333
Орочени депозити	368.949	-	-	-	4.612.378	4.981.327
Странски хартии од вредност	109.453.551	2.461.882	-	10.314.783	14.714.360	136.944.576
Специјални права на влечење	-	-	-	217.871	-	217.871
Побарувања од државата	-	-	5.899.105	-	-	5.899.105
Побарувања од банките	-	-	15.912	-	-	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	162.794	-	-	162.794
31 декември 2018	133.847.753	2.501.323	6.077.811	19.598.425	20.259.798	182.285.110
31 декември 2017	103.205.272	2.250.826	5.986.103	21.702.403	16.300.694	149.445.298

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Б Пазарен ризик**

Народната банка ги следи и управува и со валутниот и со каматниот ризик, како основни пазарни ризици. Основната цел на Народната банка при управувањето со пазарните ризици е објаснета во белешката бр. 1. Валутниот ризик претставува ризик од намалување на вредноста на финансиските инструменти во странска валута поради промена на интервалутните односи на валутите. Каматниот ризик претставува ризик од намалување на пазарната вредност на финансиските инструменти заради неповолни движења на каматните стапки. Управувањето со пазарниот ризик се врши со поставување квантитативни лимити за изложеноста на девизните средства коишто се прифатливи за Народната банка и тие се следат на дневна основа. Дополнително, пазарниот ризик се контролира и преку утврдување на буџет за ризик, со којшто се дефинира прифатливото ниво за каматен ризик на девизните резерви.

За да го измери ефектот на пазарните ризици врз вредноста на девизните резерви, Народната банка го применува концептот на „вредност изложена на ризик“ - ВАР (Value at Risk или VAR). ВАР претставува статистичка методологија којашто ја проценува максималната промена на вредноста на девизните резерви поради промени на цените на финансиските инструменти и промена на девизниот курс и со одредено ниво на доверба за одреден временски период. Народната банка, при пресметката на ВАР, го користи нивото на доверба од 95% за временски период од една година⁵ и 99% за временски интервал од десет дена⁶.

Во декември 2018 година, изложеноста на девизните резерви со кои управува Народната банка (вредност изложена на ризик со ниво на доверба од 99% за временски интервал од десет дена), во поглед на флукуациите на цените на инструментите и девизните курсеви во однос на еврото изнесува 730.461 илјада МКД (11.878.389 евра), или 0,4% од девизните резерви. Притоа, ВАР од промената на девизниот курс за истиот период (на диверзифицирана основа, со вклучена промена на цената на златото) изнесува 605.382 илјади МКД (9.844.416 евра), а ВАР од промената на цените на инструментите во кои се инвестирани девизните резерви изнесува 125.079 илјади МКД (2.033.973 евра).

	31 декември 2018	31 декември 2017
Валутен ризик	605.382	824.566
Каматен ризик	125.079	94.716
Вкупно ВАР	730.461	919.282

⁵ За интерна процена на поставениот буџет за ризик.

⁶ Согласно со препораките од Базелската спогодба од 1999 година.

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

В Ризик од курсни разлики

Ризикот од курсни разлики претставува ризик од намалување на вредноста на финансиските средства и обврски како резултат на флукуациите на девизните курсеви на валутите и на монетарното злато.

Валутната структура на девизните резерви е условена од валутната структура на интервенциите за поддршка на курсот на денарот во однос на еврото, валутната структура на обврските на Народната банка и на државата кон странство, надворешнотрговската размена и од други ликвидносни потреби. Следствено, еврото е најзастапено во валутната структура на девизните резерви. Изложеноста на активен валутен ризик (што произлегува од отстапувањето од основната валутна структура) е ограничено со нивото на ревалоризациони резерви од курсни разлики. Имајќи го предвид „де факто“ фиксниот девизен курс на денарот во однос на еврото, изложеноста кон валутниот ризик на Народната банка во однос на еврото е минимална, за разлика од останатите валути, каде што изложеноста е присутна заради нивното флукуирање кон еврото, а со тоа и кон денарот.

Во табелите подолу се вклучени финансиските средства и обврски на Народната банка по нивната сегашна вредност со состојба на 31 декември 2018 година, односно 31 декември 2017 година, анализирани по валути.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)****В Ризик од курсни разлики (продолжува)**

Состојба на 31.12.2018 година:

СРЕДСТВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останато	МКД	Вкупно
Ефективни странски пари	91.423	29.051	-	12.400	-	132.874
Депозити во странска валута	18.509.140	5.272.635	-	43.885	-	23.825.660
Странски хартии од вредност	130.275.843	6.628.602	40.131	-	-	136.944.576
Злато	-	15.246.957	-	-	-	15.246.957
Специјални права на влечење	-	-	217.871	-	-	217.871
Побарувања од државата	-	-	4.899.081	-	1.000.024	5.899.105
Членство кај ММФ	-	-	10.279.290	-	-	10.279.290
Побарувања од банките	-	-	-	-	15.912	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	278	4	8.789	10.968	142.755	162.794
Вкупно средства	148.876.684	27.177.249	15.445.162	67.253	1.158.691	192.725.039
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	39.835.161	39.835.161
Депозити на банки	961.473	-	-	-	42.239.066	43.200.539
Задолжителни резерви	15.628.817	-	-	-	20.233	15.649.050
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	24.972.267	24.972.267
Депозити на државата	19.791.595	77.955	-	28.227	22.283.839	42.181.616
Ограничени депозити	175.685	82.336	-	-	-	258.021
Обврски кон ММФ	-	-	15.178.371	-	-	15.178.371
Останати депозити	-	-	-	-	2.073.406	2.073.406
Останати обврски	264.690	17.121	8.789	37.049	243.608	571.257
Вкупно обврски	36.822.260	177.412	15.187.160	65.276	131.667.580	183.919.688
Нето финансиска состојба	112.054.424	26.999.837	258.002	1.977	(130.508.889)	8.805.351

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)****В Ризик од курсни разлики (продолжува)**

Состојба на 31.12.2017 година:

СРЕДСТВА	ЕУР	УСД	СПВ	Останато	МКД	Вкупно
Ефективни странски пари	188.562	14.566	-	13.477	-	216.605
Депозити во странска валута	14.784.833	7.477.217	-	59.546	-	22.321.596
Странски хартии од вредност	91.517.022	14.631.043	39.357	-	-	106.187.422
Злато	-	14.723.366	-	-	-	14.723.366
Специјални права на влечење	-	-	253.633	-	-	253.633
Побарувања од државата	-	-	4.804.671	-	969.662	5.774.333
Членство кај ММФ	-	-	10.890.647	-	-	10.890.647
Побарувања од банките	-	-	-	-	15.912	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	23.873	37	5.745	10.564	155.639	195.858
Вкупно средства	106.514.290	36.846.229	15.994.053	83.587	1.141.213	160.579.372
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	-	-	-	-	36.215.863	36.215.863
Депозити на банки	1.914.070	-	-	-	30.926.881	32.840.951
Задолжителни резерви	14.073.254	-	-	-	21.245	14.094.499
Благајнички записи на Народната банка	-	-	-	-	24.977.473	24.977.473
Депозити на државата	7.848.633	89.264	-	44.760	16.352.067	24.334.724
Ограничени депозити	1.801.392	73.834	-	-	-	1.875.226
Обврски кон ММФ	-	-	15.695.318	-	-	15.695.318
Останати депозити	-	-	-	-	604.389	604.389
Останати обврски	288.569	16.752	5.745	43.326	235.529	589.921
Вкупно обврски	25.925.918	179.850	15.701.063	88.086	109.333.447	151.228.364
Нето финансиска состојба	80.588.372	36.666.379	292.990	(4.499)	(108.192.234)	9.351.008

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Каматен ризик

Народната банка е изложена на каматниот ризик како резултат на неусогласеноста на каматната структура на финансиските средства и обврски.

Основната цел на Народната банка, постигнувањето и одржувањето на ценовната стабилност, ѝ дава дискрециско право при водењето на монетарната политика да ги определува каматните стапки на монетарните инструменти. Од друга страна, пак, Народната банка е изложена на каматен ризик при управувањето со девизните резерви, исклучиво поради влијанието на надворешните промени на финансиските пазари.

Позицијата на Народната банка во однос на чувствителноста на промените на каматните стапки, заснована врз моментот на повторно утврдување на каматната стапка на 31 декември 2018 година, односно 31 декември 2017 е прикажана во табелите подолу. Табелите ги вклучуваат финансиските инструменти на Народната банка по нивната сегашна вредност, категоризирани според пораниот датум од датумот на преоцена или датумот на достасување.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Г Каматен ризик (продолжува)**

Состојба на 31.12.2018 година:

СРЕДСТВА	Каматоносни ставки						Вкупно
	До 1 месец или варијабилни стапки	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Некаматоносни ставки	
Ефективни странски пари	-	-	-	-	-	132.874	132.874
Депозити во странска валута	19.202.132	-	4.611.792	-	-	11.736	23.825.660
Странски хартии од вредност	805.830	376.188	77.072.267	14.613.920	17.696.561	26.379.810	136.944.576
Злато	2.752.786	10.360.758	1.033.522	-	-	1.099.891	15.246.957
Специјални права на влечење	217.871	-	-	-	-	-	217.871
Побарувања од државата	-	-	-	1.000.024	-	4.899.081	5.899.105
Членство кај ММФ	-	-	-	-	-	10.279.290	10.279.290
Побарувања од банките	-	-	-	15.912	-	-	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	-	-	-	162.794	162.794
Вкупно средства	22.978.619	10.736.946	82.717.581	15.629.856	17.696.561	42.965.476	192.725.039
ОБВРСКИ							
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	39.835.161	39.835.161
Депозити на банки	15.137.473	-	-	-	-	28.063.066	43.200.539
Задолжителни резерви	15.628.817	-	-	-	-	20.233	15.649.050
Благајнички записи на Народната банка	24.939.375	-	-	-	-	32.892	24.972.267
Депозити на државата	6.000.000	-	-	-	-	36.181.616	42.181.616
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	258.021	258.021
Обврски кон ММФ	-	-	-	-	-	15.178.371	15.178.371
Останати депозити	-	-	-	-	-	2.073.406	2.073.406
Останати обврски	-	-	-	-	-	571.257	571.257
Вкупно обврски	61.705.665	-	-	-	-	122.214.023	183.919.688
Вкупно каматен ризик	(38.727.046)	10.736.946	82.717.581	15.629.856	17.696.561	(79.248.547)	8.805.351

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Г Каматен ризик (продолжува)**

Состојба на 31.12.2017 година:

СРЕДСТВА	Каматоносни ставки						Некаматоносни ставки	Вкупно
	До 1 месец или варијабилни стапки	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години			
Ефективни странски пари	-	-	-	-	-	-	216.605	216.605
Депозити во странска валута	22.318.360	-	-	-	-	-	3.236	22.321.596
Странски хартии од вредност	256.390	1.744.548	60.531.773	8.062.310	19.207.993	16.384.408	106.384.408	106.187.422
Злато	6.027.288	7.308.604	-	-	-	-	1.387.474	14.723.366
Специјални права на влечење	253.633	-	-	-	-	-	-	253.633
Побарувања од државата	-	-	-	969.662	-	-	4.804.671	5.774.333
Членство кај ММФ	-	-	-	-	-	-	10.890.647	10.890.647
Побарувања од банките	-	-	-	15.912	-	-	-	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	-	-	-	-	-	-	195.858	195.858
Вкупно средства	28.855.671	9.053.152	60.531.773	9.047.884	19.207.993	33.882.899	160.579.372	
ОБВРСКИ								
Готови пари во оптек	-	-	-	-	-	-	36.215.863	36.215.863
Депозити на банки	10.872.000	-	-	-	-	-	21.968.951	32.840.951
Задолжителни резерви	-	-	-	-	-	-	14.094.499	14.094.499
Благајнички записи на Народната банка	24.936.975	-	-	-	-	-	40.498	24.977.473
Депозити на државата	6.000.000	-	-	-	-	-	18.334.724	24.334.724
Ограничени депозити	-	-	-	-	-	-	1.875.226	1.875.226
Обврски кон ММФ	-	-	-	-	-	-	15.695.318	15.695.318
Останати депозити	-	-	-	-	-	-	604.389	604.389
Останати обврски	-	-	-	-	-	-	589.921	589.921
Вкупно обврски	41.808.975	-	-	-	-	-	109.419.389	151.228.364
Вкупно каматен ризик	(12.953.304)	9.053.152	60.531.773	9.047.884	19.207.993	(75.536.490)		9.351.008

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Д Ризик на ликвидност

Ризикот на ликвидност е ризик од недостаток на ликвидни средства за непречено одвивање на функциите на Народната банка. Основната цел на Народната банка при управувањето со ризикот на ликвидност е објаснета во белешката 1.

Одржување на ликвидноста се обезбедува со пласирање на девизните средства на тековни сметки во странство, во краткорочни депозити и во должнички хартии од вредност за коишто постои длабок и ликвиден секундарен пазар. Народната банка управува со ризикот на ликвидност со определување и одржување ликвидни средства на нивоа соодветни за спроведување на монетарната и девизната политика, вршење на навремени и редовни исплати на надворешен долг и тековни и/или капитални расходи со девизна компонента за сметка на државата, како и задоволување на трансакциски потреби при управувањето со девизните резерви. Притоа, согласно со Политиката и Правилата за управување и инвестирање на девизните резерви управувањето со ликвидносниот ризик е усогласено со најдобрите глобални практики. Следствено, со цел да се оптимизира управувањето со девизните резерви, притоа земајќи ги предвид различните обврски и намени на девизните резерви во различни временски периоди, девизните резерви се распределени во поодделни портфолија: работен капитал (оперативно портфолио), ликвидносно и инвестициско портфолио. Оперативното портфолио обезбедува ликвидни средства за реализирање на готовинските текови во период од еден месец, а нивото на ликвидносното портфолио се определува динамички, во износ на минималното ниво на оперативното портфолио за следните 12 месеци. Вредноста на оперативното и ликвидносното портфолио се предвидува најмалку еднаш годишно, а периодично се преиспитува врз основа на проекцијата на ликвидносните потреби, очекуваните девизни потреби на земјата на среден рок и процената на ранливоста на билансот на плаќање. Максималниот рок на достасување на депозитите во оперативното портфолио е две недели, додека за должничките хартии од вредност максималниот преостанат рок до достасување е до еден месец. Приспособеното времетраење на ликвидносното портфолио е пониско во однос на инвестициското портфолио и се определува во зависност од пазарните услови и прифатливото ниво на каматен ризик. Достапноста на девизната ликвидност не е ограничена на оперативното и ликвидносното портфолио, во услови кога и инвестирањето во должнички хартии од вредност во рамки на инвестициското портфолио обезбедува доволна ликвидност преку можност за нивна брза конверзија во парични девизни средства. Во врска со обврските во домашна валута, Народната банка не е изложена на овој ризик заради нејзиниот карактер на централна банка.

Табелата подолу ги претставува паричните одливи на Народната банка на недериватните финансиски обврски и средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност според преостанатата договорна достасаност на датумот на Извештајот за финансиската состојба. Износите коишто се прикажани во табелата подолу се договорните недисконтирани парични текови за финансиските обврски и очекуваните датуми на достасување за финансиските средства.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)****Д Ризик на ликвидност (продолжува)**

31 декември 2018	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	39.835.161	-	-	-	-	39.835.161
Депозити на банки	20.940.332	-	22.260.207	-	-	43.200.539
Задолжителни резерви	(3.656)	-	15.652.706	-	-	15.649.050
Благајнички записи на Народната банка	24.972.267	-	-	-	-	24.972.267
Депозити на државата	42.181.616	-	-	-	-	42.181.616
Ограничени депозити	238.859	12.022	7.140	-	-	258.021
Обврски кон ММФ	15.178.371	-	-	-	-	15.178.371
Останати депозити	2.073.406	-	-	-	-	2.073.406
Останати обврски	510.386	25.022	35.849	-	-	571.257
Вкупно обврски (датуми на договорно достасување)	145.926.742	37.044	37.955.902	-	-	183.919.688
Средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност (датуми на очекувано достасување)						
	148.660.664	993.076	9.435.363	15.759.970	17.875.966	192.725.039

31 декември 2017	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
ОБВРСКИ						
Готови пари во оптек	36.215.863	-	-	-	-	36.215.863
Депозити на банки	17.992.067	-	14.848.884	-	-	32.840.951
Задолжителни резерви	-	-	14.094.499	-	-	14.094.499
Благајнички записи на Народната банка	24.977.473	-	-	-	-	24.977.473
Депозити на државата	24.334.724	-	-	-	-	24.334.724
Ограничени депозити	1.706.713	6.116	162.397	-	-	1.875.226
Обврски кон ММФ	15.695.318	-	-	-	-	15.695.318
Останати депозити	604.389	-	-	-	-	604.389
Останати обврски	545.586	12.921	31.414	-	-	589.921
Вкупно обврски (датуми на договорно достасување)	122.072.133	19.037	29.137.194	-	-	151.228.364
Средства што се чуваат за управување со ризикот на ликвидност (датуми на очекувано достасување)						
	122.308.234	1.753.952	8.027.065	8.100.213	20.389.908	160.579.372

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)**Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски**

Објективната вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето или некоја обврска намирена под нормални комерцијални услови помеѓу заинтересираните страни на датумот на известување.

Разликите помеѓу сметководствената вредност и објективната вредност на оние финансиски средства и обврски коишто не се евидентирани според објективната вредност групирани според класи на финансиски инструменти се прикажани подолу:

	Сметководствена вредност		Објективна вредност	
	2018	2017	2018	2017
Финансиски средства				
<i>Вреднувани по амортизирана набавна вредност</i>				
Ефективни странски пари	132.874	216.605	132.874	216.605
Депозити во странска валута	23.825.660	22.321.596	23.825.660	22.321.596
Специјални права на влечење	217.871	253.633	217.871	253.633
Побарувања од државата за односите со ММФ	4.899.081	4.804.671	4.899.081	4.804.671
Членство кај ММФ	10.279.290	10.890.647	10.279.290	10.890.647
Побарувања од банките	15.912	15.912	15.912	15.912
Побарувања од работењето и останати средства	162.794	195.858	162.794	195.858
Странски должнички хартии од вредност	39.208.472	37.503.693	39.138.535	37.087.999
Хартии од вредност на државата	1.000.024	969.662	1.000.024	969.662
	79.741.978	77.172.277	79.672.041	76.756.583
<i>Вреднувани по објективна вредност преку извештајот за сеопфатна добивка</i>				
Странски сопственички хартии од вредност	40.131	39.357	40.131	39.357
	40.131	39.357	40.131	39.357

	Сметководствена вредност		Објективна вредност	
	2018	2017	2018	2017
Финансиски обврски				
<i>Вреднувани по амортизирана набавна вредност</i>				
Готови пари во оптек	39.835.161	36.215.863	39.835.161	36.215.863
Депозити на банки	43.200.539	32.840.951	43.200.539	32.840.951
Задолжителна резерва на банките и штедилниците	15.649.050	14.094.499	15.649.050	14.094.499
Благајнички записи на Народната банка	24.972.267	24.977.473	24.972.267	24.977.473
Денарски депозити на државата	22.283.839	16.352.067	22.283.839	16.352.067
Девизни депозити на државата	19.897.777	7.982.657	19.897.777	7.982.657
Обврски кон ММФ	15.178.371	15.695.318	15.178.371	15.695.318
Останати и ограничени депозити	2.331.427	2.479.615	2.331.427	2.479.615
Останати обврски	571.257	589.921	571.257	589.921
	183.919.688	151.228.364	183.919.688	151.228.364

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Г Објективна вредност на финансиските средства и обврски (продолжува)

Финансиски средства

Објективната вредност на ефективните странски пари, депозитите во странска валута, специјалните права на влечење, членството кај ММФ и на побарувањата коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност е приближна на сметководствената вредност поради нивниот краткорочен карактер.

Кредитите дадени на банките се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност, нето од исправката на вредноста. Овие кредити се одобрени со иста каматна стапка и нема други слични кредити со слични карактеристики. Поради тоа, објективната вредност е приближна на нивната сметководствена вредност.

Објективната вредност на странските хартии од вредност по амортизирана набавна вредност се одредува врз основа на нивната котирана пазарна цена на датумот на Извештајот за финансиската состојба.

Државните хартии од вредност вклучуваат обврзници издадени од државата за посебни цели - надоместување на побарувањата на Народната банка за дадени селективни кредити. Овие обврзници не котираат на берзата и нема други инструменти со слични карактеристики. Раководството на Народната банка оценува дека објективната вредност е приближна на сметководствената вредност поради тоа што нема други слични инструменти со слични карактеристики.

Како што е објаснето во белешката 17, хартиите од вредност по објективна вредност преки извештајот за сеопфатна добивка се однесуваат на акциите во Банката за меѓународни порамнувања (БИС) со вредност од 40.131 илјада МКД (2017 година: 39.357 илјади МКД), и се водат по нивната набавна вредност која се смета дека ја одразува нивната објективна вредност. Имајќи ја предвид специфичната улога на БИС, објективната вредност на овие акции е приближна на нивната сметководствена вредност.

Финансиски обврски

Објективната вредност на парите во оптек соодветствува на нивната номинална вредност.

Објективната вредност на депозитите коишто се вреднуваат според методот на амортизирана набавна вредност соодветствува на сметководствената вредност, поради фактот што не постојат инструменти со слични карактеристики.

Објективната вредност на благајничките записи издадени од Народната банка соодветствува на нивната сметководствена вредност, поради нивниот краткорочен карактер.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

3. Управување со финансискиот ризик (продолжува)

Ѓ Објективна вредност на финансиските средства и обврски (продолжува)

Финансиски обврски (продолжува)

Поради специфичната улога, објективната вредност на обврските врз основа на членство кај ММФ и алокација на специјалните права на влечење, не се разликува од нивната сметководствена вредност.

Хиерархија на објективната вредност

Објективната вредност се определува врз основа на следнава хиерархија:

а) Ниво 1 - Котирана пазарна цена

Финансиски инструменти со котирани пазарни цени за идентични инструменти на активен пазар.

б) Ниво 2 - Техники за вреднување со користење влезни информации (инпути) коишто можат да се следат

Финансиски инструменти со котирани цени за слични инструменти на активен пазар или котирани цени за идентични или слични инструменти за кои не постои активен пазар и финансиски инструменти вреднувани со користење модели каде што можат да се следат сите значајни влезни информации (инпути).

в) Ниво 3 - Техники за вреднување со значајни влезни информации (инпути) коишто не можат да се следат

Финансиски инструменти вреднувани со користење модели каде што не можат да се следат една или повеќе значајни влезни информации (инпути).

Финансиски средства мерени по објективната вредност преку билансот на успех

31 декември 2018	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Странски должнички хартии од вредност	97.695.973	-	-	97.695.973
Злато	15.246.957	-	-	15.246.957
Вкупно финансиски средства	112.942.930	-	-	112.942.930

31 декември 2017	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Странски должнички хартии од вредност	68.644.372	-	-	68.644.372
Злато	14.723.366	-	-	14.723.366
Вкупно финансиски средства	83.367.738	-	-	83.367.738

4. Значајни сметководствени процени и расудувања при примената на сметководствените политики

Најзначајни области за кои се потребни расудувања, процени и претпоставки се:

Класификација на финансиски средства

Народната банка ја одредува класификацијата на финансиските средства во зависност од деловниот модел и договорните парични текови кои се очекуваат од истите (види белешка 2Ж).

Народната банка користи процени и расудувања при утврдување на деловниот модел за управување со финансиските средства. Процената не е заснована на еден фактор или една активност, туку ги зема во предвид сите релевантни докази достапни на денот на утврдување на деловниот модел. Народната банка користи процени и расудувања за управување со финансиските средства и од аспект на остварувањето на паричните текови. Деловниот модел определува дали паричните текови ќе се остварат од приливите на договорните парични текови, продажба на финансиско средство или и од двете заедно. Последователно, оваа проценка не се извршува врз основа на сценарија кои што ентитетот не очекува да се случат, како што се сценаријата наречени „најлош случај“ или „стрес тест“.

Во одлучувањето дали паричните текови ќе се реализираат преку наплата на договорните парични текови, неопходно се зема во предвид фреквенцијата, вредноста и динамиката на продажбите во претходните периоди, причините за продажба, како и очекувањата за идните продажби. При утврдување деловен модел чија цел се исполнува од наплата на договорни парични текови и од продажба на финансиски средства, се зема предвид управување со ликвидноста, одржување на однапред утврден принос од камати или пак усогласување на рокот на достасаност на финансиските средства со рокот на достасаност на обврските со кои се финансираат тие средства. При утврдување на останатите деловни модели, Народната банка е примарно насочена кон информацијата за објективната вредност и ја користи таа информација за оценување на остварувањата на средствата и за донесување на одлуки.

Објективна вредност на финансиски инструменти

Народната банка користи интерни техники на вреднување за утврдување на објективната вредност на оние финансиски инструменти кои не котираат на активните пазари. Овие техники вклучуваат процени и претпоставки коишто пазарните учесници би ги користеле за утврдување на вредноста на инструментот. Народната банка врши проценка на вредноста врз основа на разновидни расположиви фактори, вклучувајќи ги реалните или проценетите пазарни цени и стапки, како што се временска вредност и нестабилноста, пазарните услови и ликвидноста. Проценетите вредности може да се разликуваат од вредноста којашто би била постигната во трансакција на датумот на мерење.

Народната банка ги применува моделите конзистентно од еден период до друг, обезбедувајќи споредливост и континуитет на вреднувањата со текот на времето, но процената на објективната вредност по природа вклучува значителен степен на расудување. Во Република Северна Македонија не постои доволно пазарно искуство,

4. Значајни сметководствени процени и расудувања при примената на сметководствените политики (продолжува)

Објективна вредност на финансиски инструменти (продолжува)

стабилност и ликвидност за купување и продажба на побарувања и други финансиски средства или обврски за кои во моментот не се достапни објавени пазарни цени. Народната банка ја проценува севкупната изложеност на ризик и во случаи кога проценува дека вредноста во книгите нема да се реализира, признава намалување на вредноста. Според мислењето на Народната банка, сметководствените вредности на датумот на известување, за средствата кои не котираат на активен пазар ја претставуваат најточната и најкорисната вредност за известувањето, имајќи ги предвид сегашните пазарни услови (белешка 3Г).

Корисен век на материјални и нематеријални средства

Раководството на Народната банка го утврдува проценетиот корисен век и поврзаните трошоци за депрецијација и амортизација на материјалните и нематеријалните средства. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира еднаш годишно или кога постојат индикации за значителни промени во основните претпоставки, како што се очекуваниот технолошки развој и промените во економските и индустриските фактори (белешка 2К и 2Л).

Актуарски претпоставки во однос на планот со дефинирани користи

Евентуалните трошоци за банката зависат од остварувањето на идното искуство и особено од промената во дисконтната стапка и зголемување на плаќањата. Други фактори, коишто можат да ја променат вкупната обврска се бројот на вработени, предвремено заминување пред остварување на правото на пензија и бројот на нови вработени (белешка 2У и 40).

Исправка на вредност на финансиските средства

Од 1 јануари 2018 година Народната банка пресметува очекуваните кредитни загуби за финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност. Определувањето на влезните податоци во моделот за мерење на очекуваните кредитни загуби се опишани во белешка 3А.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

5. Нето-расходи за камати**Приходи од камати**

Приходи од камата	Држава	Домашни банки	Странски субјекти	Останати субјекти	Вкупно	
					2018	2017
Депозити	-	-	51.346	-	51.346	84.249
Хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	30.363	-	168.762	-	199.125	206.221
Златни депозити	-	-	18.066	-	18.066	22.814
Обратни репо-транзакции во девизи	-	-	13.502	-	13.502	8.672
Останати камати	39	3.563	-	10	3.612	2.206
Вкупно 2018	30.402	3.563	251.676	10	285.651	324.162
Вкупно 2017	29.482	2.165	292.515	-	324.162	

Расходи за камати

Расходи за камата	Држава	Домашни банки и други финансиски институции	Странски субјекти	Вкупно	
				2018	2017
Депозити	10.325	33.062	-	43.387	60.132
Благајнички записи на Народната банка	-	743.322	-	743.322	887.849
Класични репо-транзакции	-	-	12.517	12.517	-
Вкупно 2018	10.325	776.384	12.517	799.226	947.981
Вкупно 2017	15.208	932.773	-	947.981	

Ефекти од негативна камата

Ефекти од негативна камата	Домашни банки и други финансиски институции	Странски субјекти	Вкупно	
			2018	2017
Депозити во девизи	-	(39.176)	(39.176)	(22.604)
Задолжителна резерва на банките во девизи	9.174	-	9.174	-
Класични репо-транзакции во девизи	-	59.105	59.105	60.873
Обратни репо-транзакции	-	(50.599)	(50.599)	(52.177)
Вкупно 2018	9.174	(30.670)	(21.496)	(13.908)
Вкупно 2017	-	(13.908)	(13.908)	

6. Нето-приходи од провизии**Приходи од провизии**

	2018	2017
Провизии од снабдување на банките со готовина	87.251	73.838
Провизии од домашните банки за долговен промет на сметка	130.972	129.340
Провизии врз основа на порамнување на плаќањата (МИПС)	36.780	40.063
Провизии од девизно работење	24.767	25.267
Останати провизии	28.269	23.852
Вкупно	308.039	292.360

Висината на провизиите што ги наплатува Народната банка се регулирани со Одлуката за единствената тарифа за надоместоци за услуги што ги врши Народната банка, што ја донесува Советот на Народната банка, како и со поединечни договори склучени со одредени државни органи.

Приходите врз основа на провизии од снабдување на банките со готови пари, порамнување на плаќањата преку МИПС⁷ и од водење долговен промет на сметка се однесуваат на услугите коишто Народната банка ги врши за домашните банки и за другите иматели на сметки во МИПС.

Провизиите од девизно работење се однесуваат на приходите остварени од продажба на девизи на државни органи, како и од вршење работи за државата во платниот промет со странство.

Расходи за провизии

	2018	2017
Провизии од странски банки	22.401	26.195
Провизии за депозитари на хартии од вредност	8.336	7.205
Провизии врз основа на трансакции со фјучерси	9.417	1.646
Останати провизии	235	389
Вкупно	40.389	35.435

Провизиите платени на странски банки се однесуваат на услугите за одржување на сметките на Народната банка, извршените трансакции со депозитите на Народната банка и други трансакции во девизи и тие зависат од тарифите на странските банки и видот на услугите. Најголем дел од расходите од провизии се однесуваат на трошоците за услуги од РАМП-програмата за управување со девизните средства, трошоците за работи со хартиите од вредност коишто Народната банка им ги плаќа на депозитарите и странските банки и трошоците за трансакции со фјучерси.

⁷ МИПС - Македонски меѓубанкарски платен систем, сопственост на Народната банка

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**7. Нето нереализирани курсни и ценовни промени**

	2018	2017
Нереализирани позитивни курсни разлики	2.574.269	3.423.538
Нереализирани негативни курсни разлики	(2.541.353)	(9.794.831)
Нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од злато	9.821.232	11.565.794
Нереализирани негативни курсни и ценовни промени од злато	(9.292.800)	(11.896.092)
Вкупно	561.348	(6.701.591)

8. Нето-расходи/приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти

	2018	2017
Реализирани добивки од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	90.269	63.394
Реализирани загуби од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	(100.174)	(234.578)
Нереализирани позитивни ценовни промени од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	82.297	7.047
Нереализирани негативни ценовни промени од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	(1.213.630)	(951.376)
Приходи од камати од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	1.327.187	1.241.821
Вкупно нето приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	185.949	126.308
Реализирани добивки од фјучерс трансакции	127.622	65.191
Реализирани загуби од фјучерс трансакции	(460.446)	(4.926)
Нереализирани позитивни ценовни промени од фјучерс трансакции	5.335	5.204
Нереализирани негативни ценовни промени од фјучерс трансакции	(31.410)	(7.213)
Реализирани добивки од форвард трансакции	10.021	-
Реализирани загуби од форвард трансакции	(328.107)	-
Вкупно нето-расходи/приходи од дериватни финансиски инструменти	(676.985)	58.256
Вкупно нето-расходи/приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти	(491.036)	184.564

8. Нето-расходи/приходи од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти (продолжува)

Во нето-расходите од хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти за 2018 година се вклучени и нето-расходите остварени како резултат од спроведувањето на РАМП-програмата⁸ со Светската банка во износ од 26.411 илјади МКД (2017: нето приходи во износ од 41.981 илјада МКД).

9. Нето реализирани курсни и ценовни промени

	2018	2017
Реализирани позитивни курсни разлики од арбитражи со странски банки, нето	448.600	277.142
Реализирани позитивни курсни и ценовни разлики врз останати основи, нето	39.939	134.954
Вкупно	488.539	412.096

Реализираните позитивни курсни разлики од арбитражи со странски банки и реализираните позитивни курсни и ценовни разлики врз останати основи, нето, се врз основа на купопродажба на девизи со домашните банки, купопродажба на злато и девизи со странски банки, како и од разликата помеѓу средниот и продажниот курс при продажба на девизи на државните органи за извршување девизни плаќања кон странство.

10. Приходи од дивиденди

	2018	2017
Приходи од дивиденди од вложувања во БИС	7.511	9.761
Вкупно	7.511	9.761

11. Останати приходи

	2018	2017
Приходи од надоместок (ројалти) за ковани пари за колекционерски цели	3.598	3.411
Приходи од продажба на ковани пари за колекционерски цели	1.660	1.631
Останати приходи	19.996	18.919
Вкупно	25.254	23.961

⁸ Советодавна програма за управување со девизните резерви (Reserve Advisory Management Program)

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

12. Расходи за вработените

	2018	2017
Плати и персонален данок	305.208	294.943
Придонеси за пензиско осигурување	75.434	73.029
Задолжителни придонеси	37.717	36.515
Останати трошоци	14.685	16.314
Вкупно	433.044	420.801

Трошоците за плати за клучното раководство на Народната банка за 2018 година изнесуваат 11.992 илјади МКД (2017 година: 13.506 илјади МКД) и се вклучени во расходите за вработените и се однесува на краткорочни користи на вработените.

13. Останати расходи

	2018	2017
Трошоци поврзани со изработка на банкноти и монети	120.907	105.554
Услуги	66.393	63.411
Материјални трошоци	21.507	25.407
Други административни трошоци	22.644	27.622
Трошоци за ковани пари за колекционерски цели	4.068	3.415
Останати расходи	2.696	1.806
Вкупно	238.215	227.215

Трошоците поврзани со изработката на банкноти и монети се однесуваат главно на набавените банкноти и монети, како и на набавените материјали за ковање монети (рондели). Печатењето банкноти и ковање монети го вршат домашни или надворешни производители, додека ковање монети од набавените рондели го врши Народната банка. Народната банка применува политика на разграничување на трошоците поврзани со изработката на банкноти и монети во зависност од нивната трајност и тоа во период од две до четири години.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

14. Исправка на вредност и оштетување

	Белешка	2018	2017
(Ослободена) исправка на вредноста на други побарувања	25	(14.230)	-
Издвоена исправка на вредноста на странски хартии од вредност	17	9.541	-
(Ослободена) исправка на вредноста на странски хартии од вредност	17	(994)	-
Издвоена/(Ослободена) исправка на вредноста на побарувања од работењето	30	439	(917)
Издвоена исправка на вредноста за побарувања од надомести и провизии	30	308	-
Издвоена исправка на вредноста на орочени депозити	16	333	-
(Ослободена) исправка на вредноста на орочени депозити	16	(1)	-
(Ослободена) исправка на вредноста за приходи од камата	30	-	(5)
Вкупно (ослободена) исправка на вредноста (загуба поради оштетување) на финансиски средства		(4.604)	(922)
Издвоена исправка на вредноста - загуба поради оштетување на стручна литература	27	22	-
Издвоена исправка на вредноста - загуба поради оштетување на нетековните средства коишто се чуваат за продажба	26	-	29.052
Вкупно издвоена исправка на вредноста (загуба поради оштетување) на нефинансиски средства		22	29.052
Вкупно		(4.582)	28.130

15. Ефективни странски пари

Ефективните странски пари вклучуваат готовина и чекови во странска валута коишто се чуваат во трезорот на Народната банка. Ефективните странски пари се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 44).

16. Депозити во странска валута

	2018	2017
Девизни депозити по видување	18.827.436	21.606.440
Девизни средства кај Светската банка - РАМП	16.897	14.210
Орочени девизни депозити кај Светската банка - РАМП	368.949	700.946
Вклучено во парите и паричните еквиваленти (белешка 44)	19.213.282	22.321.596
Орочени девизни депозити над 90 дена	4.612.378	-
Вкупно	23.825.660	22.321.596

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

16. Депозити во странска валута (продолжува)

На 31 декември 2018 година состојбата на исправката на вредност на орочените депозити изнесува 333 илјади МКД. Движењето на исправката на вредноста на орочените депозити во текот на 2018 година е прикажано во табелата подолу:

	Белешка	2018	2017
Состојба на 1 јануари коригирана поради почетна примена на МСФИ 9		1	-
Зголемување на исправката на вредноста на орочени депозити во странска валута	14	333	-
(Ослободување) на исправката на вредноста на орочени депозити во странска валута	14	(1)	-
Состојба на 31 декември		333	-

Депозитите носат камата по каматни стапки на годишно ниво, коишто зависат од валутата на депозитот и за соодветните вложувања изнесуваат:

Вид на каматната стапка	31 декември 2018	31 декември 2017
- депозити преку ноќ во САД-долари	1,81%	0,92%
- депозити преку ноќ во САД-долари - РАМП	-	0,98%
- евро-депозити преку ноќ	-0,4041%	-0,4%
- орочени депозити во САД-долари	1,58%	1,05%
- орочени евро-депозити	0,07%	-
- орочени евро депозити - РАМП	-0,47%	-0,42%

Депозити во странска валута според видот на субјектот

	2018	2017
Централни банки	17.814.136	20.452.076
Странски деловни банки	6.009.523	1.862.010
Меѓународни финансиски институции	2.001	7.510
Вкупно	23.825.660	22.321.596

Депозити во странска валута според географската локација

	2018	2017
Европа	13.005.702	13.918.456
Америка	5.265.926	7.462.110
Азија	5.554.032	937.222
Австралија	-	3.808
Вкупно	23.825.660	22.321.596

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

17. Странски хартии од вредност

Народната банка има вложувања во странски должнички хартии од вредност и странски сопственички хартии од вредност. Вложувањата во странски должнички хартии од вредност се класификувани како хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и хартии од вредност по амортизирана набавна вредност.

Класификација согласно МСФИ 9 ⁹	2018	Класификација согласно МСС 39	2017
Хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех	97.695.973	Хартии од вредност за тргување	68.644.372
Странски должнички хартии од вредност	89.213.966	Странски должнички хартии од вредност	60.462.742
Странски должнички хартии од вредност - РАМП	8.482.007	Странски должнички хартии од вредност - РАМП	8.181.630
Хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	39.208.472	Хартии од вредност коишто се чуваат до достасување	37.503.693
Странски должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	39.208.472	Странски должнички хартии од вредност коишто се чуваат до достасување	37.503.693
Хартии од вредност по објективна вредност преку извештај за сеопфатна добивка	40.131	Хартии од вредност расположиви за продажба	39.357
Сопственички некотираны странски хартии од вредност	40.131	Сопственички некотираны странски хартии од вредност	39.357
Вкупно	136.944.576	Вкупно	106.187.422
Тековни	104.593.964	Тековни	78.877.762
Нетековни	32.350.612	Нетековни	27.309.660

Портфолиото на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех го сочинуваат висококвалитетни должнички хартии од вредност. Вложувањата во хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех се усогласуваат со објективната вредност и носат фиксни купонски камати со стапка помеѓу 0% и 6% годишно (2017 година: помеѓу 0% и 6% годишно). Странските хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех вклучуваат пресметана камата во износ од 684.389 илјади МКД (2017 година: 615.292 илјади МКД).

Вложувањата во хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех кои се дел од РАМП-програмата, носат фиксни купонски камати со стапка помеѓу 0,125% и 5% годишно (2017 година: помеѓу 0% до 5% годишно). Странските хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех, дел од РАМП-програмата, вклучуваат пресметана камата во износ од 41.061 илјада МКД (2017 година: 28.194 илјади МКД).

⁹ Класификацијата и вреднувањето на 1 јануари 2018 година е прикажано во белешка 2.А.а)

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

17. Странски хартии од вредност (продолжува)

Хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност носат фиксни приходи со каматна стапка помеѓу 0,2% и 5,5% годишно (2017 година: со каматна стапка помеѓу 0,2% и 4,85% годишно). Странските хартии од вредност по амортизирана набавна вредност вклучуваат пресметана камата во износ од 294.936 илјади МКД (2017 година: 228.659 илјади МКД).

На 31 декември 2018 година состојбата на исправката на вредност на хартии од вредност по амортизирана набавна вредност изнесува 11.121 илјада МКД. Движењето на исправката на вредноста на хартиите од вредност по амортизирана набавна вредност во текот на 2018 година е прикажано во табелата подолу:

	Белешка	2018	2017
Состојба на 1 јануари коригирана поради почетна примена на МСФИ 9		2.574	-
Зголемување на исправката на вредноста на хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	14	9.541	-
(Ослободување) на исправката на вредноста на хартии од вредност по амортизирана набавна вредност	14	(994)	-
Состојба на 31 декември		11.121	-

Сопственичките хартии од вредност се состојат од 430 обични акции од Банката за меѓународни порамнувања (во понатамошниот текст БИС), чијашто номинална вредност изнесува 5.000 СПВ по акција (платливи 25% од нивната номинална вредност). Акциите од БИС претставуваат сопственички инструменти коишто не котираат на пазарот и чијашто објективна вредност не може да биде реално утврдена и поради тоа се прикажуваат по набавната вредност. На овој начин се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност.

18. Дериватни инструменти

Народната банка склучува трансакции со дериватни финансиски инструменти - фјучерс договори на каматна стапка и фјучерс договори на обврзница во рамките на портфолиото управувано од Светската банка, како и во рамките на сопственото портфолио.

Во текот на 2018 година, Народната банка склучи форвард - трансакции во рамките на сопственото портфолио. Добивките и загубите од промената на објективната вредност на трансакциите со фјучерси и трансакции со форварди се признати во билансот на успех (белешка 8).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

19. Злато

	2018	2017
Златни депозити по видување	1.069.912	1.358.516
Орочени златни депозити	14.149.280	13.338.028
Злато во трезорот на Народната банка	27.765	26.822
Вкупно	15.246.957	14.723.366
Тековни	15.246.957	14.723.366

Вкупните златни резерви на Народната банка, заклучно со 31 декември 2018 година, изнесуваат 221.547,9877 унци (2017 година: 221.457,1047 унци) со објективна вредност од 1.281,65 САД-долари (68.810 МКД) за унца (2017 година: 1.296,50 САД-долари или 66.474 МКД за унца).

Каматните стапки на орочените златни депозити во 2018 се движеа во интервал од 0,01% до 0,30%, годишно за златните депозити засновани врз цената на златото во САД-долари (2017 година: со каматна стапка помеѓу 0,01% и 0,4% на годишно ниво). На 31 декември 2018 година орочените златни депозити ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 2.213 илјади МКД (2017 година: 2.136 илјади МКД).

20. Специјални права на влечење

Народната банка има тековна сметка кај ММФ деноминирана во специјални права на влечење (СПВ), којашто се употребува за обработка и порамнување на сите трансакции со ММФ. Оваа тековна сметка носи камата во висина на таканаречената базична стапка на ММФ. Во текот на 2018 година, базичната стапка се движеше помеѓу 0,764% и 1,121%, годишно (2017 година: помеѓу 0,244% и 0,747%, годишно). Специјалните права на влечење се вклучени во паричните еквиваленти за потребите на Извештајот за паричните текови (белешка 44).

21. Побарувања од државата за односите со ММФ

	2018	2017
Побарување поврзано со општата и специјалната нето кумулативна алокација	4.273.512	4.191.157
Побарување поврзано со обврската врз основа на алокацијата на СПВ	625.569	613.514
Вкупно	4.899.081	4.804.671
Тековни	4.899.081	4.804.671

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

22. Хартии од вредност на државата

	2018	2017
Хартии од вредност по амортизирана набавна вредност		
Обврзница за селективни кредити	1.000.024	969.662
Вкупно	1.000.024	969.662
Нетековни	1.000.024	969.662

Обврзницата за селективни кредити којашто се чува до достасување претставува хартија од вредност издадена во име и за сметка на државата, врз основа на одредбите на Законот за реконструкција и санација на дел од банките во Република Македонија од 1995 година.

Обврзницата за селективните кредити достасува за плаќање во април 2020 година. Номиналната вредност на обврзницата е 1.039.318 илјади МКД и обврзницата не носи камата. Оваа обврзница е вреднувана по амортизирана набавна вредност и е амортизирана до датумот на достасување на обврзницата.

23. Членство кај ММФ

Во согласност со Статутот на ММФ, којшто е ратификуван од Собранието, како и во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во Меѓународниот монетарен фонд, Народната банка делува како фискален агент на Република Северна Македонија и истовремено настапува како депозитар на ММФ во Република Северна Македонија. Во тоа својство, Народната банка води евиденција на квотата на Република Северна Македонија за членството во ММФ, како и на сметката бр. 1 и сметката бр. 2.

На крајот на 2018 година, квотата на Република Северна Македонија за членство во ММФ изнесува 10.253.443 илјади МКД, сметката бр. 1 изнесува 25.698 илјади МКД и сметката бр. 2 изнесува 149 илјади МКД (2017 година: 10.863.264 илјади МКД, 27.226 илјади МКД и 157 илјади МКД, соодветно, за трите позиции). Промените се резултат на извршеното вреднување на овие позиции со курс на СПВ од 30 април 2018 и 2017 година според финансиската година на ММФ (белешка 396).

24. Кредити дадени на банките

	2018	2017
Долгорочни кредити од конверзијата на селективните кредити во 1996 година	15.912	15.912
Вкупно	15.912	15.912
Нетековни	15.912	15.912

24. Кредити дадени на банките (продолжува)

Побарувањата врз основа на долгорочни кредити се настанати со реструктурирање на таканаречените селективни кредити на Народната банка коишто се користеле за рефинансирање главно на земјоделските кредити на банките во поранешна Југославија¹⁰. Кредитите конвертирани во 1996 година достасуваат на 31 март 2020 година и носат годишна камата од 1,5%, којашто достасува за плаќање полугодишно.

25. Други побарувања

	2018	2017
Побарување од банка во стечај	740.990	755.220
Достасани аукциски депозити	8.268	8.268
Вкупно	749.258	763.488
Исправка на вредноста	(749.258)	(763.488)
Вкупно	-	-

Во јануари 2004 година, Народната банка исплати 1.018.258 илјади МКД кон странски банки врз основа на гаранции за позајмувања на една македонска банка од странски банки, дадени врз основа на Одлуката за критериумите и условите за употреба на дел од девизните резерви врз основа на гаранции за позајмувања на македонски банки од странски банки, којашто престана да важи од март 2003 година. Народната банка создаде побарување од домашната банка. Врз банката беше покрената стечајна постапка во текот на март 2004 година. Народната банка имаше побарувања врз основа на дадени гаранции од банката во стечај на износ од 1.034.569 илјади МКД. Народната банка целосно изврши исправка на вредноста на побарувањата од банката во стечај. Во периодот од 2010 до 2015 година, Народната банка наплати дел од побарувањата во износ од 217.004 илјади МКД, од стечајната маса на еден должник на домашната банка во стечај. Исто така, Народната банка во 2016 година презеде средства врз основа на ненаплатени побарувања (дел од градежни објекти и дел од опрема) во износ од 62.345 илјади МКД. Во јули 2018 година, Народната банка наплати дел од побарувањата во износ од 14.230 илјади МКД, врз основа на добиено решение за авансна распределба од стечајна маса на домашната банка во стечај (белешка 14).

Достасаните ненаплатени побарувања од банките се однесуваат на аукциските депозити на една банка коишто не беа вратени на време. Во 1999 година започна стечајна постапка против оваа банка, којашто сè уште е во тек. Народната банка во целост ги резервира побарувањата од банката во стечај.

Во февруари 2013 година, Народната банка наплати дел од побарувањето во износ од 1.000 илјади МКД од банката во стечај.

¹⁰ Поранешна Југославија – Социјалистичка Федеративна Република Југославија

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

25. Други побарувања (продолжува)

Движењето на исправката на вредноста на другите побарувања е прикажано во табелата подолу:

	2018	2017
Состојба на 1 јануари	763.488	763.488
(Ослободување) на исправката на вредноста на други побарувања (белешка 14)	(14.230)	-
Состојба на 31 декември	749.258	763.488

26. Нетековни средства коишто се чуваат за продажба и група за отуѓување

	2018	2017
Состојба на 1 јануари	-	108.047
Загуба поради оштетување (белешка 14)	-	(29.052)
Отуѓување	-	(78.995)
Состојба на 31 декември	-	-

Нетековните средства коишто се чуваа за продажба се однесуваа на недвижност - градежен објект што беше во сопственост на Народната банка, којшто согласно со донесена одлука за продажба од Советот на Народната банка беше прекласификуван од категоријата „недвижности и опрема“ во категоријата „нетекновни средства коишто се чуваат за продажба и група за отуѓување“, во јануари 2014 година.

Објективната вредност на нетековното средство кое беше чувано за продажба беше утврдена врз основа на процена на пазарна вредност, од надворешни овластени проценители. Процената на пазарната вредност беше извршена врз основа на Методологијата за процена на пазарна вредност на недвижен имот. Разликата помеѓу проценетата објективна вредност и сметководствената вредност на средството како нетековно средство коешто се чуваше за продажба, во износ од 29.052 илјади МКД беше евидентирана како загуба поради оштетување во текот на 2017 година (белешка 14).

Во август 2017 година, Народната банка го продаде нетековното средство чувано за продажба за износ од 78.995 илјади МКД (93.214 илјади МКД со вклучен ДДВ).

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

27. Недвижности и опрема

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Уметнички дела	Струч на литература	Инвестиции во тек	Вкупно средства за деловни цели	Средства за рекреативни цели	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2017								
Набавна вредност	807.206	553.778	64.219	2.619	124.972	1.552.794	34.326	1.587.120
Акумулирана депрецијација	(368.814)	(460.125)	-	-	-	(828.939)	(19.624)	(848.563)
Состојба на 1 јануари 2017, сегашна вредност								
438.392 93.653 64.219 2.619 124.972 723.855 14.702 738.557								
Зголемувања на средствата во текот на годината								
- набавна вредност	90	19.779	-	840	114.980	135.689	-	135.689
Намалување на средствата								
- набавна вредност	-	(35.296)	-	-	-	(35.296)	(18)	(35.314)
- акумулирана депрецијација	-	35.007	-	-	-	35.007	18	35.025
Трансфери								
- набавна вредност	-	(162)	-	145	(145)	(162)	162	-
- акумулирана депрецијација	-	162	-	-	-	162	(162)	-
Депрецијација за годината	(26.298)	(34.191)	-	-	-	(60.489)	(643)	(61.132)
Состојба на 31 декември 2017								
412.184 78.952 64.219 3.604 239.807 798.766 14.059 812.825								
Состојба на 31 декември 2017								
Набавна вредност	807.296	538.099	64.219	3.604	239.807	1.653.025	34.470	1.687.495
Акумулирана депрецијација	(395.112)	(459.147)	-	-	-	(854.259)	(20.411)	(874.670)
Сегашна вредност								
412.184 78.952 64.219 3.604 239.807 798.766 14.059 812.825								

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

27. Недвижности и опрема (продолжува)

	Земјиште и згради	Мебел, опрема и возила	Уметни чки дела	Струч на литер атура	Инвест иции во тек	Вкупно средства за деловни цели	Средства за рекреати вни цели	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2018								
Набавна вредност	807.296	538.099	64.219	3.604	239.807	1.653.025	34.470	1.687.495
Акумулирана депресијација	(395.112)	(459.147)	-	-	-	(854.259)	(20.411)	(874.670)
Состојба на 1 јануари 2018, сегашна вредност	412.184	78.952	64.219	3.604	239.807	798.766	14.059	812.825
Зголемувања на средствата во текот на годината								
- набавна вредност	1.832	26.719	33	618	128.632	157.834	6	157.840
Намалување на средствата								
- набавна вредност	-	(914)	-	-	-	(914)	-	(914)
- акумулирана депресијација	-	914	-	-	-	914	-	914
Отпис на инвестиции во тек	-	-	-	-	(22)	(22)	-	(22)
Трансфери								
- набавна вредност	-	20	-	32	(32)	20	(20)	-
- акумулирана депресијација	-	(20)	-	-	-	(20)	20	-
Депресијација за годината	(26.323)	(29.763)	-	-	-	(56.086)	(638)	(56.724)
Состојба на 31 декември 2018	387.693	75.908	64.252	4.254	368.385	900.492	13.427	913.919
Состојба на 31 декември 2018								
Набавна вредност	809.128	563.924	64.252	4.254	368.385	1.809.943	34.456	1.844.399
Акумулирана депресијација	(421.435)	(488.016)	-	-	-	(909.451)	(21.029)	(930.480)
Сегашна вредност	387.693	75.908	64.252	4.254	368.385	900.492	13.427	913.919

Основните средства за рекреативни цели вклучуваат згради и други основни средства во рамките на тие згради.

Како дел од реформите на платниот систем, во 2001 година Народната банка ја презеде функцијата за снабдување со готовина од поранешниот Завод за платен промет (ЗПП), како и дел од зградите, опремата и мебелот на ЗПП поврзани со таа функција во десет градови во државата. Овие основни средства ѝ беа дадени во владение на Народната банка, но сопственоста сè уште не е префрлена и следствено, средствата не се евидентирани во деловните книги на Народната банка.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

27. Недвижности и опрема (продолжува)

Во 2013 година, со одлука на Владата, на Народната банка ѝ е дадено право на трајно користење на градежно земјиште сопственост на Република Северна Македонија, со цел изградба на нов деловен објект. Земјиштето не е евидентирано во книгите на Народната банка. Во текот на 2018 година, Народната банка има вложувања во инвестиции во тек во износ од 128.549 илјади МКД (2017: 114.977 илјади МКД), поврзано со изградбата на новиот деловен објект (белешка 456).

Со состојба на 31 декември 2018 и 2017 година, Народната банка нема оптоварувања врз недвижностите и опремата.

28. Нематеријални средства

	2018	2017
Состојба на 1 јануари		
Набавна вредност	231.958	208.537
Инвестиции во тек	5.488	5.488
Акумулирана амортизација	(199.726)	(187.794)
Сегашна вредност	37.720	26.231
Зголемувања на средствата во текот на годината		
- набавна вредност	5.683	23.421
Амортизација за годината	(13.545)	(11.932)
Инвестиции во тек	63	-
Состојба на 31 декември	29.921	37.720
Состојба на 31 декември		
Набавна вредност	237.641	231.958
Инвестиции во тек	5.551	5.488
Акумулирана амортизација	(213.271)	(199.726)
Сегашна вредност	29.921	37.720

29. Ковани пари од благородни метали

Кованите пари од благородни метали ги вклучуваат пригодните ковани пари и кованите пари за колекционерски цели.

Пригодните ковани пари се златници и сребреници коишто врз основа на одлука на Владата се произведени за да се одбележат јубилеи значајни за државата.

На 31 декември 2018 година, Народната банка располагаше со вкупно 173 златници и 26 сребреници (2017 година: 186 златници и 27 сребреници).

29. Ковани пари од благородни метали (продолжува)

Согласно со Законот за Народната банка, од јуни 2014 година Народната банка започна со активноста продажба на ковани пари за колекционерски цели, коишто се истовремено и средство за плаќање. Народната банка ги набавува кованиците пари за колекционерски цели од добавувач којшто го организира нивното дизајнирање, ковање, промоција, продажба и дистрибуција.

Народната банка набавува количина од изданието на ковани пари за колекционерски цели за продажба и дистрибуција на територија на Република Северна Македонија. Во 2016 година Народната банка започна со продажба на ковани пари за колекционерски цели и преку комисионо работење. На 31 декември 2018 година, Народната банка располагаше со залиха од 501 парче ковани пари за колекционерски цели (2017: 579 парчиња).

30. Побарувања од работењето

Побарувањата од работењето ги сочинуваат побарувањата врз основа на надоместоци и провизии за извршени услуги од страна на Народната банка, побарувањата за одржувањето на Комплексот банки и останатите побарувања:

	2018	2017
Провизии	41.115	33.222
Побарувања за одржување на Комплексот банки	2.114	2.384
Останати побарувања	405.274	404.520
Исправка на вредноста на останатите побарувања	(405.274)	(404.520)
Вкупно	43.229	35.606

Движењето на исправката на вредноста на останатите побарувања е прикажано во продолжение:

	2018	2017
Состојба на 1 јануари	404.520	405.436
Зголемување/(Ослободување) на исправката на вредноста на побарувањата од работењето (белешка 14)	439	(917)
Зголемување на исправката на вредноста за побарувањата од надомести и провизии (белешка 14)	308	-
(Ослободување) на исправка на вредноста за приходи од камата (белешка 14)	-	(5)
Зголемување на сомнителните и спорните побарувања	7	6
Состојба на 31 декември	405.274	404.520

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018**
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)**31. Останати средства**

	2018	2017
Канцелариски и други материјали	10.041	27.251
Пресметани трошоци за печатење пари	181.794	155.224
Останати пресметани трошоци	4.995	2.053
Останати средства	119.565	160.252
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	44.897	44.897
Оштетување на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања	(44.897)	(44.897)
Вкупно	316.395	344.780
Тековни	306.354	317.529
Нетековни	10.041	27.251

Останати средства се однапред платените аванси во согласност со договорите поврзани со новиот деловен објект и однапред платени аванси за набавка на банкноти.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

32. Готови пари во оптек

Готовите пари во оптек изнесуваат:

МКД	Номинална вредност	2018		2017	
		Парчиња	Вредност во илјади МКД	Парчиња	Вредност во илјади МКД
Готови пари во оптек (законско средство за плаќање)					
Книжни банкноти	10	-	-	19.688.586	196.886
Книжни банкноти	50	-	-	2.612.075	130.605
Книжни банкноти	100	14.934.540	1.493.454	14.881.629	1.488.163
Книжни банкноти	200	1.611.851	322.370	1.238.332	247.666
Книжни банкноти	500	8.331.494	4.165.747	9.123.808	4.561.904
Книжни банкноти	1000	22.394.437	22.394.437	23.768.823	23.768.823
Книжни банкноти	2000	4.806.787	9.613.574	2.243.111	4.486.222
Вкупно книжни банкноти			37.989.582		34.880.269
Банкноти од полимер	10	14.418.675	144.187	-	-
Банкноти од полимер	50	3.896.550	194.828	-	-
Вкупно банкноти од полимер			339.015		-
Монети	1	102.212.454	102.212	97.406.472	97.407
Монети	2	64.725.916	129.452	62.112.598	124.225
Монети	5	35.679.449	178.397	34.535.477	172.677
Монети	10	40.292.314	402.923	44.192.942	441.929
Монети	50	7.638.155	381.908	9.383.884	469.194
Вкупно монети			1.194.892		1.305.432
Вкупно готови пари во оптек (законско средство за плаќање)			39.523.489		36.185.701
Готови пари во оптек - ковани пари за колекционерски цели					
Монети	10	82.260	823	69.758	698
Монети	100	88.701	8.870	62.275	6.227
Монети	1000	557	557	547	547
Монети	2000	25	50	25	50
Вкупно готови пари во оптек - ковани пари за колекционерски цели			10.300		7.522
Готови пари во оптек кои не се законско средство за плаќање					
Монети	0,5	4.311.792	2.156	3.950.442	1.975
Книжни банкноти	10	17.144.506	171.445	-	-
Книжни банкноти	50	2.298.727	114.936	-	-
Книжни банкноти	5000	2.567	12.835	4.133	20.665
Вкупно готови пари во оптек кои не се законско средство за плаќање			301.372		22.640
Вкупно готови пари во оптек			39.835.161		36.215.863

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

32. Готови пари во оптек (продолжува)

Во мај 2018 година Народната банка пушти во оптек нови банкноти изработени од полимер, во апоени од 10 и 50 денари. Исто така, во мај 2018 година Народната банка донесе одлука со која книжните банкноти во апоен од 10 и 50 денари се повлекуваат од оптек и престануваат да бидат законско средство за плаќање.

Во декември 2016 година Народната банка донесе одлука со која банкнотите во апоен од 5000 денари престануваат да бидат законско средство за плаќање.

33. Депозити на банки

	2018	2017
Депозити на банките во МКД	28.063.046	20.054.193
Расположливи депозити на банките во МКД кај Народната банка	14.176.020	10.872.687
Депозити на банките во странска валута - МИПС ЕУР	961.473	1.914.071
Вкупно	43.200.539	32.840.951
Тековни	43.200.539	32.840.951

Обврските врз основа на депозитите кон банките во МКД ги одразуваат состојбите на сметките на банките кај Народната банка за порамнување на платните трансакции. Средствата на сметките на банките се вклучуваат во исполнувањето на задолжителна резерва во денари на банките.

Од април 2012 година, домашните банки и филијалите на странски банки имаат право на пласирање средства во депозити кај Народната банка. Роковите на достасување на депозитите се еден работен ден (преку ноќ) и седум дена, без можност за предвремено повлекување, делумно или целосно.

Каматната стапка на расположливите депозити преку ноќ во периодот од јануари до првата половина на март 2018 година, изнесуваше 0,25% на годишно ниво, додека во периодот од втората половина на март до крајот на 2018 година каматната стапка се намали и изнесува 0,15% на годишно ниво (2017 година: 0,25% на годишно ниво). Каматната стапка на расположливите депозити до седум дена во периодот од јануари до првата половина на март 2018 година, изнесуваше 0,5% на годишно ниво, додека во периодот од втората половина на март до крајот на 2018 година каматната стапка се намали и изнесува 0,3% на годишно ниво (2017 година: 0,5% на годишно ниво). Расположливите депозити до седум дена ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 20 илјади МКД (2017 година: 687 илјади МКД).

Во 2017 година за целите на порамнување на домашните банки, беа отворени сметки во евра во МИПС, за поврзување со евросистемот за плаќање TARGET 2.

34. Задолжителна резерва на банките во девизи и задолжителна резерва на штедилниците во денари

	2018	2017
Задолжителна резерва на банките во девизи	15.625.161	14.073.254
Задолжителна резерва на штедилниците во МКД	23.889	21.245
Вкупно	15.649.050	14.094.499
Тековни	15.649.050	14.094.499

Согласно со регулативата, банките имаат обврска за исполнување задолжителна резерва во денари и во девизи, додека, пак, штедилниците имаат обврска за задолжителна резерва во денари. Обврската за задолжителна резерва на штедилниците се исполнува на фиксно ниво.

Од ноември 2018 година, согласно со Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва¹¹, Народната банка започна да утврдува надомест на износот на издвоената задолжителна резерва во евра, по стапка еднаква на каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка којашто важела на последниот ден од периодот на исполнување. Каматната стапка во периодот ноември - декември 2018 година изнесуваше -0,40%. На вишокот на издвоени средства на девизната сметка во евра во МИПС кој е повисок од 5% од пресметаната задолжителна резерва во евра, каматната стапка во периодот ноември - декември 2018 година изнесуваше -0,55%.

35. Благајнички записи на Народната банка

Во текот на 2018 година, на аукциите на благајнички записи се применуваше тендер со ограничен износ и фиксна каматна стапка. Притоа, каматната стапка на благајничките записи во текот на 2018 година бележеше тренд на намалување и тоа:

- од јануари до првата половина на март 2018 година изнесуваше 3,25%;
- од втората половина на март до првата половина на август 2018 година изнесуваше 3%;
- од втората половина на август до првата половина на декември 2018 година изнесуваше 2,75%; и
- од втората половина на декември 2018 година изнесува 2,5% на годишно ниво (2017 година: на аукциите на благајнички записи се применуваше тендер со ограничен износ и фиксна каматна стапка која во јануари 2017 година изнесуваше 3,5%, додека во периодот февруари - декември 2017 година изнесуваше 3,25% на годишно ниво).

На 31 декември 2018 година пресметаната камата на благајничките записи на Народната банка изнесува 32.892 илјади МКД (2017 година: 40.498 илјади МКД).

¹¹ О.бр.02-15/XVI-2/2018 од 25 октомври 2018 година, Службен весник на Република Македонија бр.198 од 31 октомври 2018 година

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

35. Благајнички записи на Народната банка (продолжува)

Паричниот тек за благајничките записи на Народната банка е следниов:

	2018	2017
Состојба на 1 јануари	24.977.473	22.973.701
Благајнички записи на НБРМ, приливи	299.803.000	322.130.000
Благајнички записи на НБРМ, одливи	(299.803.000)	(320.130.000)
Дисконт (одливи/приливи)	(5.206)	3.772
Состојба на 31 декември	24.972.267	24.977.473

36. Денарски депозити на државата

Народната банка врши депозитни работи за државата и за органите на државната управа, согласно со Законот за Народната банка.

	2018	2017
Единствена трезорска сметка	21.120.957	15.510.642
Останати денарски депозити	1.162.882	841.425
Вкупно	22.283.839	16.352.067
Тековни	22.283.839	16.352.067

Почнувајќи од јануари 2017 година, Народната банка плаќа камата на депозитите на државата во согласност со Одлуката за пресметување и плаќање камата на депозитите на органите на државната управа кај Народната банка¹². Каматната стапка на денарските депозити е утврдена на нивото на каматната стапка на расположливите депозити со рочност преку ноќ на Народната банка.

Во периодот јануари – март 2018 година, Народната банка плаќаше камата на денарските депозити на државата по каматна стапка од 0,25% на годишно ниво, додека пак во периодот март – декември 2018 година Народната банка плаќаше камата по каматна стапка од 0,15% на годишно ниво (2017 година: 0,25% на годишно ниво). Депозитите на државата ја вклучуваат пресметаната камата во износ од 775 илјади МКД (2017 година: 1.292 илјади МКД).

37. Девизни депозити на државата

Согласно со Законот за Народната банка и Законот за девизно работење, Народната банка е агент на државата за вршење платен промет со странство. Органите на централната државна власт и дел од јавните фондови ги депонираат своите девизни приливи на девизни сметки кај Народната банка, под услов Министерството за финансии формално да им одобри да отворат ваква сметка. На 31 декември 2018 година овие депозити изнесуваат 19.897.777 илјади МКД (2017 година: 7.982.657 илјади МКД).

¹² О бр. 02-15/XIV-3/2016 од 15 декември 2016 година, Службен весник на Република Македонија бр.218 од 20 декември 2016 година

37. Девизни депозити на државата (продолжува)

Од јануари 2017 година, согласно со Одлуката за пресметување и плаќање камата на депозитите на органите на државната управа кај Народната банка, каматната стапка за девизните депозити на државата е утврдена на ниво на каматната стапка на расположливите депозити со рочност преку ноќ на Европската централна банка. Во текот на 2018 година, каматната стапка беше негативна, така што согласно со одлуката не се пресметува камата на овие депозити.

38. Ограничени депозити

Ограничените депозити главно ги вклучуваат девизните средства на депонентите (државата) коишто чекаат извршување дознака во странство и средствата на депонентите (државата) коишто претставуваат покривање од 100% за акредитив што е отворен за нивна сметка од страна на Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити. Состојбата на овие средства на 31 декември 2018 година изнесува 258.021 илјада МКД (2017: 1.875.226 илјади МКД).

39. Обврски кон ММФ

Обврските кон ММФ ги сочинуваат обврските врз основа на нето кумулативната алокација и обврските врз основа на членство и депозити на ММФ.

а) Обврски врз основа на алокација на СПВ - во име и за сметка на државата

Со одлука на Извршниот одбор на ММФ од 14 декември 1992 година, во согласност со Законот за правно наследство на Република Македонија на членството во ММФ, државата наследи 5,4% од обврската по нето-алокацијата на СПВ од поранешна Југославија, во износ од 8.378.694 СПВ.

Со одлука на Извршниот одбор на ММФ од 7 август 2009 година, државата доби општа, нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 51.076.245 СПВ. Со стапувањето во сила на четвртиот амандман на Статутот на ММФ на 10 август 2009 година, а врз основа на одлука донесена од Извршниот одбор на ММФ од 1997 година, државата доби специјална нето кумулативна алокација на СПВ во износ од 6.161.937 СПВ.

Вкупната обврска на Република Северна Македонија за алокацијата на СПВ на крајот на 2018 година изнесува 65.616.876 СПВ (2017 година: 65.616.876 СПВ). Според Статутот на ММФ, обврската за алокацијата на СПВ достасува за наплата само во случај и во износ на откажаната алокација на СПВ, за што е потребна одлука од Советот на гувернери на ММФ, со мнозинство гласови од 85%, или во случај на укинување на учеството во Одделот на СПВ во рамките на ММФ.

Народната банка плаќа камата на вкупниот износ на обврската врз основа на алокација на СПВ (65.616.876 СПВ), пресметана по основната каматна стапка на ММФ. Народната банка ја рефундира исплатената камата на обврската врз основа на алокација на СПВ наследена од поранешна Југославија и исплатената камата за општата и специјалната алокација, од Буџетот на Република Северна Македонија.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

39. Обврски кон ММФ (продолжува)

б) Обврски врз основа на членство и депозити (белешка 23):

	2018	2017
Обврски врз основа на издадена меница за членство кај ММФ	10.253.443	10.863.264
Обврски врз основа на сметката 1	25.698	27.226
Обврски врз основа на сметката 2	149	157
Вкупно	10.279.290	10.890.647
Тековни	10.279.290	10.890.647

Во февруари 2016 година, стапи во сила резолуцијата бр. 66-2 за „Четиринаесеттата општа ревизија на квотите и реформа на Извршниот одбор“, донесена на 15 декември 2010 година од Одборот на гувернери на ММФ, со која се предлагаше зголемување на квотите кај секоја од земјите членки во ММФ. Согласно со резолуцијата, квотата на државата за членство во ММФ во 2016 година се зголеми од постојните 68,9 милиони специјални права на влечење (СПВ) на 140,3 милиони специјални права на влечење (СПВ). За членството кај ММФ Народната банка, како фискален агент на Република Северна Македонија, има издадено меници.

40. Останати депозити

	2018	2017
Обврски врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти	2.065.224	600.148
Обврски врз основа на денарски депозити кон меѓународни финансиски институции	8.182	4.241
Вкупно	2.073.406	604.389
Тековни	2.073.406	604.389

Обврските врз основа на денарски депозити кон други домашни субјекти ги сочинуваат: клиентските сметки на брокерските друштва и банките, сметката на Централниот депозитар за хартии од вредност и сметката на Резервниот гарантен фонд на КИБС. Клиентските сметки на брокерските друштва и сметката на Централниот депозитар за хартии од вредност служат за порамнување трансакции за работи со хартии од вредност. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

Сметките на меѓународните финансиски институции се депонирани кај Народната банка. Народната банка не плаќа камата на овие депозити.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

41. Други обврски

Обврските се анализирани на следниов начин:

	2018	2017
Обврски произлезени од стечајот на БНТ	144.912	144.913
Обврски врз основа на распределена добивка	25.022	12.921
Обврски врз основа на наплатени анuitети од продадени општествени станovi	-	2.511
Обврски врз основа на даноци	3.681	8.899
Обврски врз основа на долгорочни користи на вработените	35.849	31.413
Вкупно	209.464	200.657

Обврските произлезени од стечајот на Банката за надворешна трговија (БНТ) се однесуваат на наследените обврски на Народната банка врз основа на штедни влогови на граѓаните затечени во моментот кога беше објавен стечајот на Банката во 1995 година, во висина од 292.442 илјади МКД. За отплата на овие обврски, од стечајната маса на БНТ, на Народната банка ѝ беа обезбедени недвижности коишто таа веднаш, без надомест, ѝ ги отстапи на Владата.

Обврските врз основа на долгорочни користи на вработените, освен придонесите за пензиско осигурување, се еднакви на износот на идните бенефиции коишто вработените ги остваруваат врз основа на нивниот труд во тековниот и во минати периоди, дисконтиран до неговата сметководствена вредност со примена на пондерирани годишна каматна стапка од 2,64% на обврзници издадени од државата во текот на 2018 година (2017: 3,21%).

Обврските врз основа на распределена добивка се однесуваат на распределената добивка кон Буџетот на Република Северна Македонија, а во согласност со одредбите на Законот за Народната банка. Распределбата на нето-добивката ја одобрува Советот на Народната банка (белешка 1).

Обврските врз основа на наплатени анuitети од продадени општествени станovi претставуваат обврски кон Буџетот на Република Северна Македонија за неисплатена денарска противвредност на девизни приливи врз основа на наплатени редовни анuitети од продадени општествени станovi на физички лица. Уплатите од физичките лица ги примаат деловните банки и ги пренесуваат на посебна девизна сметка на Буџетот на Република Северна Македонија кај Народната банка. Овие уплатени девизни средства се акумулираат на посебна сметка во Народната банка и нивната денарска противвредност се пренесува на Буџетот на Република Северна Македонија, еднаш неделно.

42. Останати обврски

	2018	2017
Депонирани средства врз основа на одземена ефективна и депонирани емства	329.124	360.173
Противставка на пригодните ковани пари	4.191	4.314
Обврски кон добавувачите и други обврски	23.880	23.346
Одложени приходи	11.559	8.758
Вкупно	368.754	396.591

Обврските врз основа на депонирани средства врз основа на одземен ефективни средства и депонирани емства се однесуваат на депонираните девизни средства коишто надлежните државни органи ги одзеле од правни и физички лица како задолжителна мерка и против кои покренале тужби кај надлежните судови. Во зависност од судското решение, овие девизи му се враќаат на лицето од кое се одземен, или во денарска противвредност се исплатуваат во Буџетот на Република Северна Македонија. Народната банка не плаќа камата на овие средства.

43. Капитал и резерви*Капитал*

Капиталот на Народната банка е дефиниран со Законот за Народната банка и на 31 декември 2018 година тој изнесува 1.289.789 илјади МКД (2017 година: 1.289.789 илјади МКД).

Општи и специјални резерви

Во согласност со одредбите на Законот за Народна банка, по издвојувањето на нереализираните приходи во ревалоризационите резерви¹³, 70% од финансискиот резултат за распределба се распределуваат во општите резерви сè додека не се постигне нивото на примарниот капитал на Народната банка. По достигнувањето на примарниот капитал, 15% од остатокот на добивката се распределуваат во општите резерви, а остатокот се распоредува во Буџетот на Република Северна Македонија. Во случај на отворена сметка за специјални резерви¹⁴, финансискиот резултат за распределба може да се распредели така, што најмногу 70% може да се пренесат на сметката за специјални резерви до достигнувањето на износот утврден од Советот на Народната банка за покривање на трошоците за однапред предвидените намени, а 70% од остатокот да се распредели во општите резерви до достигнувањето на нивото на основниот капитал, односно 15% по достигнувањето на нивото на основниот капитал. Општите резерви се користат за покривање на општите ризици од работењето на Народната банка. Во 2015 година, Народната банка отвори сметка за специјални резерви за покривање трошоци за однапред планирани

¹³ Дефинирани како сметки на ревалоризациони резерви во Законот за Народната банка на Република Македонија

¹⁴ Дефинирани како сметки за специјални резерви во Законот за Народната банка на Република Македонија

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2018
(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

43. Капитал и резерви (продолжува)

Општи и специјални резерви (продолжува)

намени, со специјална намена поврзани со изградбата на новиот деловен објект.

	2018	2017
Општи резерви	1.316.002	1.311.586
Специјални резерви	550.114	481.426

Ревалоризациони резерви

	2018	2017
Ревалоризациони резерви од нереализирани курсни и ценовни промени		
- Ревалоризациони резерви од курсни разлики	1.154.465	1.121.549
- Ревалоризациони резерви од ценовни и курсни промени на златото	5.540.491	6.163.295
- Ревалоризациони резерви од ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех и дериватни финансиски инструменти	88.687	12.251
Вкупно	6.783.643	7.297.095

Ревалоризационите резерви претставуваат акумулирани нето нереализирани позитивни курсни и ценовни промени од периодичните курсни и ценовни ревалоризации на девизните средства и обврски, коишто се користат како резерва против можните идни негативни трендови во движењето на курсните и ценовните промени соодветно.

Ревалоризационата резерва од курсни разлики од девизните средства и обврски во 2018 година е зголемена во износ од 32.916 илјади МКД (2017 година: намалена поради покривање на нето нереализирани негативни курсни разлики во износ од 6.371.293 илјади МКД).

Ревалоризационата резерва од ценовни и курсни промени на златото во 2018 година е намалена во износ од 662.804 илјади МКД од коишто:

- 528.432 илјади МКД, како резултат на распределба на нето нереализираните позитивни ценовни и курсни разлики на златото (2017 година: намалена како резултат на покривање на нето нереализирани негативни ценовни и курсни разлики на златото во износ од 330.298 илјади МКД) и
- 1.151.236 илјади МКД, како резултат на реализираните курсни и ценовни промени од трансакции со злато во 2018 година, коишто беа додадени на финансискиот резултат за распределба за тековната 2018 година (2017 година: 445.662 илјади МКД).

Ревалоризационата резерва од ценовни промени на хартиите од вредност и дериватни финансиски инструменти по објективна вредност преку билансот на успех во 2018 година е зголемена на нето-основа во износ од 76.436 илјади МКД, од коишто:

43. Капитал и резерви (продолжува)*Ревалоризациони резерви (продолжува)*

- Зголемување од 82.296 илјади МКД, како резултат на распределбата на нето нереализираните позитивни ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех по принципот „хартија по хартија“ (2017 година: 7.047 илјади МКД); и
- Зголемување од 5.335 илјади МКД, како резултат на распределбата на нето нереализираните позитивни ценовни промени од дериватни финансиски инструменти – фјучерс-договори (2017 година: 5.204 илјади МКД);
- Намалување од 5.659 илјади МКД, како резултат на реализираните ценовни промени од хартиите од вредност, коишто беа додадени на финансискиот резултат за распределба за тековната 2018 година (2017 година: 111.733 илјади МКД);
- Намалување од 5.204 илјади МКД, како резултат на реализираните ценовни промени на дериватни финансиски инструменти - фјучерс - договори, коишто беа додадени на финансискиот резултат за распределба за тековната 2018 година (2017 година: 2.137 илјади МКД);
- Намалување од 332 илјади МКД, како резултат на покривање на нето нереализираните негативни ценовни промени на хартиите од вредност по објективна вредност преку билансот на успех (2017 година: 3.021 илјада МКД).

На 31 декември 2018 година, ревалоризационата резерва на уметничките дела и библиотечниот фонд изнесува 3.938 илјади МКД (2017 година: 3.683 илјади МКД). Зголемувањето на ревалоризационите резерви во износ од 255 илјади МКД е по основ на донации на книги во библиотечниот фонд и музејски предмети на Народната банка.

44. Пари и парични еквиваленти

	2018	2017
Ефективни странски пари (белешка 15)	132.874	216.605
Депозити во странска валута (белешка 16)	19.213.282	22.321.596
Специјални права на влечење (белешка 20)	217.871	253.633
Вкупно	19.564.027	22.791.834

45. Потенцијални и преземени обврски**а) Тужби**

Во моментов се водат неколку судски постапки против Народната банка коишто произлегуваат од тековното работење. На 31 декември 2018 година тужбите се проценети на износ од 123.666 илјади МКД (2017: 123.666 илјади МКД). Народната банка им се спротивставува на овие тужби и врз основа на правен совет, смета дека нема да се јават значителни материјални загуби.

45. Потенцијални и преземени обврски (продолжува)

а) Тужби (продолжува)

Народната банка нема издвоено резервации, бидејќи раководството верува дека конечниот исход ќе се реши во корист на Народната банка и дека нема да настанат материјални загуби во однос на судските постапки.

б) Преземени обврски

Во октомври 2016 година, Народната банка склучи договор за изведување градежни работи за изградба на нова административна зграда. На 31 декември 2018 година, Народната банка има обврски во износ од 1.134.715 илјади МКД (2017: 1.245.473 илјади МКД), кои се очекува да бидат отплатени во наредните една до две години.

46. Трансакции со поврзани субјекти

Народната банка има трансакции со поврзани субјекти, со Владата на Република Северна Македонија и со сите членови на Советот. Трансакциите и состојбите со поврзаните субјекти се прикажани во белешките 5, 12, 21, 22, 36, 37 и 41.

47. Настани по датумот на Извештајот за финансиската состојба

По датумот на изготвување на Извештајот за финансиската состојба се немаат случено материјално значајни настани коишто би требало да се објават во финансиските извештаи.